

venerentur etiam hominem Deum. Lepra verò eadem disparuit hora, & factus est homo mundus, & pristinae sanitati restitutus. Dominus verò præcepit illi ne alicui diceret, ne forte ipse homo vanè se de sanitate iactaret, quam cum postulasset, acquisiuit. Etiam in exemplum nostrum hoc factum est, ne in bonis actibus gloriemur: sed omnem superbiam, & iactantiam fugientes, cum omnia compleuerimus, quæ præcepta sunt nobis, dicam⁹: Serui inutiles sum⁹: quod debuimus facere, fecimus. Præcepit illi, vt ostēderet se sacerdoti, & offerret, quæ mandauit Deus per Moysen offerre leproso, postquam mūdarentur à lepra. Vt legitur Leuit. 14. De hac sola infirmitate & eius salute voluit Deus sacerdotes esse iudices, ostendēs lepram peccatorum nostrorum per sacerdotes esse mundandam, & iudicandam. Insuper hostia à leproso offerenda erat, quoniam pro peccatis iniunctam à sacerdote poenitentia oportet implere. Nihilominus & si dñs præcepit leproso vt nemini diceret quis se sanum fecisset, eo magis diuulgabatur fama de eo, & conueniebant turbæ audire illum, & sanari ab infirmitatibus suis. Salus augebat numerū audientiū Dei verbum ab ore incarnati verbi. Dñs autē, tanquam fons ex alto manās omniū replet haurire volentiū vasa, omnibus impertiebatur sanitatem, omnesq; monebat, vt recederent à peccatis, & poenitentia agerent, quoniam regnum coelorum appropinquabat. Neq; sibi requie indulgebat, sed

cū sanaret plurimos, & prædicaret assidue, secedebat in desertum, & orabat. Orabat autem secundum portionem inferiorē, qua viator erat, seipsum Deū verum, quia Deus erat: orabat patrem, cuius vnicus erat: p nobis orabat, quia ipse nihili indigebat. Exēplo etiam suo nos docebat nostræ carni non parcere, neq; dare requie, sed postquam nos bonis operibus exercuerimus, vel qui manibus victum quærunt, laboribus illius diei cōsummatis, vacem⁹ orationi. Vt nā plebi sæpius hæc repetatur, ne dieb⁹ dominicis, & festiuis post cōsummatū illius hebdomadæ laborē, alearū, vel alterius perniciosi ludi inutili exercitio vacēt, sed orationi & meditationi se dedāt. Non enim cum diem suum obierint, officiorum suorum instrumēta, quibus victum acquisiuerunt, neq; opes, quas lucrati sunt, sed bona opera, quæ egerunt, secum ferent. At proh dolor, ipsi nobiles omnibus diebus alex vacant, & populus etiam id dieb⁹ festiuis exercet. Attendamus igitur quemadmodum dominus secedebat post negotia grauissima in desertum, & orabat: & discamus, quicumq; simus, orationi vacare post impletum pensum officij vnus cuiusque nostrum. Siue sis rex, siue potēs in seculo, siue sis prælatus, aut sacerdos, post impletum officium tuum recede in desertum cordis tui, in cubiculum solum te seiunge à mundi tumultu, & orationi esto assiduus. Quo facto deinde iterum ad tibi iniunctum officium reuertens expeditius, & felicius id

Orandū nobis seper & laborandū cuiuscumque status.

Sola bona opera post mortem lucramur.

f ij professe

Iactantia etiam in bonis operibus fugienda

Per leprā peccata intelliguntur quæ a solo sacerdote mundantur.

prosequeris, gratia domini nostri Iesu Christi. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 79. in Euangelium beati Luca ex cap. quinto.*

ET factum est in vna dierum, & ipse sedebat docens. Et erant pharisæi sedentes, & legis doctores, qui venerant ex omni castello Galilææ, & Iudææ, & Hierusalem: & virtus domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominē, qui erat paralyticus, & quærebant eum inferre, & ponere ante eum. Et non inuenientes qua parte illum inferrem, præ turba: ascenderunt supra tectum, & per tegulas submiserunt eum cum lecto in medium ante Iesum. Quorum fidem, ut vidit, dixit: Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt cogitare scribæ, & pharisæi dicētes: Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Ut cognouit autem Iesus cogitationes eorum, respondens dixit ad illos: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge & ambula? ut autē sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis, tulit lectū, in quo iacebat, & abiit in domum suā, magnificans Deum. Et stupor apprehēdit omnes & magnificabant Deum: & repleti sunt timore dicentes: Quia vidimus mirabi-

lia hodie. Verè virtus domini erat ad sanandum eos. Ideò enim uerò prædicabat, ut animarum mederetur languoribus. Ideò sanabat ad se accedentes ægros, ut virtute miraculorū cōfirmaret, quod docebat. Exēplo nāq; vitæ confirmatur doctrina prædicantis. Aderāt ex Iudæa & Hierusalem pharisæi, & scribæ, ab omni Galilæa: audiebant, nec tamē conuertebātur. Audiūt nepe multi, conuertuntur pauci domino sic permittente. Deuenitur ad miraculū stupēdum. Cū enī quidā esset paralyticus audiēs dñm adesse, fecit se portari in grabbato suo à cognatis, vel ab amicis. Ille verè cognatus dici potest, ille verè amicus, qui cognatū, siue amicū ducit ad Iesum, ducit ad ecclesiā, ducit, si gētilis est, ad baptisum: ducit, si Christianus est, ad verā peccatorū suorum pœnitētiam. Nō dubiū quin & ipse infirmus hoc postulauerit, hoc rogauerit, hoc quæsierit: neq; enim si nollet, quisquam illum duceret ad Iesum. Non erat qua parte illum possent dñi cōspectui exhibere. Tot sunt mūdi difficultates, ut sæpe nō sit aditus, nec locus pateat ob seculi tumultum, ut quis ante conspectū domini collocetur: neq; adiutores inueniat, sed impeditores. Oportet tūc eū, qui talis est, precari seruos dñi viros religiosos, ut se ante cōspectū dñi collocēt, ut sanitatē animæ cōsequi possit. Cum autē non inuenirent aditum ad illum ante dominū collocādū, ascenderūt tectū, & tegulis remotis submiserunt eū ante dñm. Per superiorem partem domus remotis tegulis,

Concio-
natoris
doctrina
exemplo
vitæ con-
firmatur

remotis terrenis. Tegularū enim materia terrena est, & in camino cocta. Qui enim terrenis tenetur affectib⁹, & igne amoris carnalis adustus est, remotis his omnibus per man⁹ seruorū Dei orationibus & ieiunijs, & sacrificijs adiut⁹ collocetur ante Iesum. Multū enī prodest oratio religiosorū, & omniū seruorum Dei ad misericordiam pro aliquo graui peccatore impetrandā. Quorū fidē dñs respexit: illorū inquit. Neq; tamē excludēda est fides ipsius paralytici: nō enim se p̄misisset per alienas tegulas submitti, & conspectui dñi præsentiari, nisi ipse fidem haberet. Cui dñs: *Homo remittuntur tibi peccata tua.* Ecce quomodo infirmitas paralytici huius ex aliquo peccato prouenerat: dominus verò prius causam sanauit, quā effectū. Causa paralytici fuerat peccatū, ideò medicata causa facilius curatur effectus. Ob hanc rationē præcipitur in cap. Cum infirmitas, de pœnit. & remiss. vt medici priusquā incipiant ægrotis medicamenta ministrare, illos peccata sua proprio sacerdoti confiteri satagant, aliās non illis adhibeāt medicamēta. Quod nō exacte nostris tēporib⁹ obseruatur. Hoc enī uero esset etiā causa minoris tristitiæ cū medicus de salute infirmi dubius est, quàm cū illi propinqua mors nuntiatur. Qui autem agunt contra eam, quam præallegauimus, cōstitutionē, non dubitam⁹ illos grauius peccare. Sequitur autem ex hac negligentia multos sine sacramentis, multos ab intestato decedere. Vnde & hæredibus maxima oritur cō-

fusio, & lites plurimæ, & animæ defuncti propter multas restitutiones (quib⁹ tenentur, & ignorantur) quas neglexit, pœna cumularur. Cum autem tot pharisæorum, & doctorum turba adesset dixerunt intra se hoc uerbum blasphemiam esse, cum nemo dimittere possit peccata, nisi solus Deus. Quibus dñs uolens mederi ait: *Quid cogitatis mala in cordibus uestris?* Ecce unum testimonium diuinitatis domini, quippe cui soli intentio cordis patet. *Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata.* quod secundum ueram æstimationem facilius est, quàm sanare, quoniam quilibet posset hoc uerbum proferre, licet falsō: sanauit in conspectu eorum paralyticum, & tanta uis eius mēbris reddita est, vt lectum, quo portabatur à quatuor, ipse solus robust⁹ proprijs humeris auferret. Hoc etiam signum fuit diuinitatis domini manifestum, quod fecit in testimonium potestatem habentis remittendi peccata? quod ipsi fatebantur solius Dei esse. Sic igitur paralyticū sanauit, vt cognoscerent filiū hominis posse peccata dimittere. Testimoniū reddebāt filio hominis quòd esset filius Dei, cum faceret opus, quod sola Dei uirtute fieri poterat, in testimonium remissionis peccatorū: quæ remissio soli Deo est reseruata. Stupor, & timor inuasit uidētes hoc, & dicebāt: *Quia uidimus mirabilia hodie.* Vtiq; duo mirabilia uiderunt, & peccata dimitti, & in testimonium huius ueritatis iam diu desperatam salutē paralytico tantis

oratio
seuorū
Dei pluri
mum pro
dest ad
miseri-
cordiam
cōsequē
dam etiā
alteri.

illorum
10/20
10/20
10/20
10/20
10/20

Infirmi-
tas prop-
ter pecca-
tum.

Medici
prius-
quā cor-
pus curet
infirmos
confiteri
faciant.

in 20 v
in 20 v
in 20 v
in 20 v

Diuinita-
tis Chri-
sti duo
testimo-
nia.

restitutam viribus, vt non solum se posset mouere, sed etiam lectum, in quo bauiabatur à quatuor, humeris ipse ferret validè. Hæc sunt opera tua ô bone Iesu, hæc est misericordia tua, dum simplex à te expeditur beneficium, vt paralyticū sanes corpore: prius tū illi animæ confers salutem, deinde etiam mortalis corporis infirmitati mederis. Duplicas sepe laborantibus mercedem, & sic tandē in gloria duplicabis etiam tibi obsequia præstita dum animæ primum, deinde in vltimo iudicij die corpori tribues gloriam. Qui cum patre, & spiritu sancto viuus & regnas per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 80. in Euangelium beati Luca ex cap. quinto.

ET post hæc exiit, & vidit publicanum nomine Leui, sedentem ad teloniū, & ait illi: Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei conuiuium magnum Leui in domo sua: & erat turba multa publicanorum, & aliorum, qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabant pharisæi, & scribæ eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum peccatoribus, & publicanis manducatis & bibit is? Et respondēs Iesus dixit ad illos: Non egent, qui sani sunt medico, sed qui male habent: nō enim veni vocare iustos, sed peccatores in penitentiam. Domo vbi erat dominus docens, & vbi sanauerat paralyticum, exiēs: vidit publicanum nomine Leui, sedentē ad telonium: officium Republicæ odio

sum, exigens tributa & vectigalia principis: cæterum si bene, recteq; exerceatur, nō meretur infamiam, dummodo absit tyrannus. Existimo hominem rectum, & bonæ mentis fuisse beatum Mattheum, & absq; tyrannide exercuisse officium suum. Nam simplices corde elegit omnes apostolos dominus, quibus infundendus erat spiritus sanctus abundè, & qui orbis prædicatores futuri erant. Hanc cordis simplicitatē laudauit dominus in suo Iob c. i. quem nimis laudauit diabolus: Vir (inquit) simplex & rectus & timens Deum, & recedēs à malo. Cauēat qui præfecturi sunt pastores animarum, ne eligāt homines versipelles, duplices animo. Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis. Iaco. i. Et Ecclesiastici. 2. Vx duplici corde, & peccatori terram ingrediēti duabus vijs. Qui autem corde candido sunt, capaces redduntur, in quibus spiritus sanctus habitat. Et sic fit, vt dū à spiritu Dei reguntur, benè etiam ipsi moderentur populum sibi subiectum. Ad vnum verbum domini surrexit futurus Apostolus & Euāgelista Mattheus, & omnibus relictis secutus est dominū: quem existimo aliquoties prædicantē audisse, & miracula facientem vidisse. Neq; dubitandum nobis, quomodo voce vnicæ dominum, qui mortuos reuocauit ad vitam, corda etiā posse in pūcto mutare. Si enim hoc natura magneticoncessit, vt ad se trahat ferrum, quanto magis verbum incarnatum ad se traheret facillimè quos vocabat. Vox domini

Fideliter laborantibus semper Deus duplicat mercedē

Simplicitas cordis a Deo laudatur & premiatur.

Vox vnicæ domini potentissima.

ni in virtute, vox domini in magnificē-
tia. Non videbat Saulus dum pergeret
Damascum, Christum, attamen vnica
voce de cœlo prostermitur in tertam, &
mutatur cor eius, & ex Saulo fit aposto-
lus, & præcipuus prædicator. Vox dñi
confringentis cedros, & intercidētis flā-
mam ignis. ps. 28. Rogauit igitur dñm
vt in domum suam veniret, ibiq; fecit
ei magnum conuiuium: & repleta est
mensa alijs publicanis. Suauis dominus
vniuersis, & miserationes eius super om-
nia opera eius. psal. 144. Non dedigna-
tur consortium peccatorū, immò vt il-
los ad se trahat, cum illis manducat &
bibit, & in eorum domum descendit.
Qui enim propter nos de cœlo descen-
dit, quid mirum, si ad nos trahēdos no-
biscum edat, & bibat? Hęc doctrina ma-
ximè conuenit prælatis: qui enim ani-
marum salutem quærit, non debet pec-
catores abhorrere, verum etiam ad se
vocare, & omnibus modis illos ad Chri-
stum trahere. Nec dedignaturus est eos
qui corruunt, sed quemadmodum pa-
ter, illos benignè suscipere, nec (quando
aliter conuerti nolunt) virgani negligē-
re. Quem enim filium non corripit pa-
ter? Leuia primò probanda sunt, & no-
lentibus corrigi virga adhibenda, quæ
facit in se reuerti indomitos peccatores,
iuxta illud Hierem. 31. Castigasti me do-
mine, & eruditus sum quasi iuenculus
indomitus. Dum autem dominus dis-
cumberet, pharisæi, & scribæ, qui inter-
fuerant paralytici sanitati, & domino
assidè insidiabantur, dixerunt discipu-

lis ipso domino audiente: **Q**uare cum
publicanis, & peccatoribus manduca-
tis & bibitis? Dedignantur peccatorum
conuersionem, qui oderunt & ipsi con-
uerti: & multa sæpe de eis loquuntur,
& rident more pharisæorum, & scriba-
rum. Sunt enim instrumenta, quibus
diabolus conatur peccatores à conuer-
sione auertere, & conuersos ad peccata
redire. Malignissimus est insidiator, &
magis nocet per malos, quam per seip-
sum. Neque enim ausus est Adam ten-
tare, sed per mulierem illum est aggre-
sus. Per Iezabel Achab regis vxorē per-
sequitur Heliam prophetam: & per ma-
lorum conuersionem corrumpit etiā
eos qui adhuc peccare nesciunt. Vnde
Apostolus Paul⁹ Corinthijs ait: Aufer-
te malum ex vobis ipsis. 1. Cor. 5. Dñs
verò malitiam eorum videns respōdit,
non enim scirent respondere discipuli,
qui adhuc teneræ plantæ erant. Domi-
nus autem respōdit, ita vt nescirēt pha-
risæi, & scribæ aliquod ad hæc adijcere
verbum: Non egēt (inquit) qui sani sunt
medico, sed qui male habent. Isti pecca-
tores male habebant, ideò cœlestis me-
dicus ad illos curandos accessit. Laus sa-
nè boni medici est egrotos non negli-
gere quantumcunq; sint peccatores, &
de domo in domum omni die illos vi-
sitare. Si ergo hoc laudi ducitur corpora-
li medico, quantò magis animarum re-
demptori conueniet? Nō enim (inquit)
veni vocare iustos, sed peccatores ad pe-
nitentiā. Vtiq; & iustus largitus est gra-
tiam, & fidem, quibus iustificarentur:
sed

Diaboli-
ca instru-
mēta ho-
mines
mali.

Peccan-
tium con-
sortium
non de-
dignatur
Deus.

fed ad pœnitentiam peragendam vocare venerat peccatores. Prout beatus Apostolus Paulus. i. ad Timo. i. dicit: Fidelis sermo, & omni acceptatione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Quem enim saluum facit, vocat, vt saluus fiat, ideo ad Gal. i. ait: Vocauit per gratiam suam. Omnes enim uerò peccatores sumus, omnes medico cœlesti indigemus. Tanta est plaga peccatorum nostrorum, vt tanto medico indigeam⁹, & tātis (quos reliquit in ecclesia) sacramentis conditis omnibus pretiosissimo sanguine ei⁹. A quo meritis eius infinito pretio æstimabilia hæc sacramenta (quibus curantur animæ nostræ) fluxerunt. Grauiſſima infirmitas est peccatum omnium, quæ dici possunt. Quippe quæ lethali morbo infirmum tangens reum perpetuæ inferni pœnæ constituit: quo nihil miserius cogitari, vel dici potest. Ad tantum morbum curandum venit Dei filius: non ergo mirum si eo laborâtes cõuerſetur, cumq; eisdem edat, & bibat. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Omniū infirmitatum maxima est peccatū.

¶ *Tractatus. 81. in Euangelium beati Luca ex cap. quinto.*

AT illi dixerunt ad eum: Quare discipuli Ioannis ieiunant frequenter, & obsecrationes faciunt, similiter & pharisæorum, tui autem edunt, & bibunt? Quibus

ipse ait: Nunquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? venies autem dies cum ablatu fuerit ab illis sponſus, tunc ieiunabunt in illis diebus. Quemadmodum inundãtia flumina, si ex vna parte decursui aquarum obuies, per aliã exitum facient, & erumpunt, sic cor postquam conceptam in se malitiam, & odium in aliquem exaggeratum habuerit, & si ex vna parte fuerit cõuictū, ex alia prorumpit, & fluentem iniquitatē perpetuo decursu manifestat. Vnde David psal. 7. ait: Ecce parturiit iniustitiam, cõcepit dolorem, & peperit iniquitatem. Lacum aperuit, & effodit eū: & incidit in foueam, quam fecit. Populus Iudeorum is est, qui iniustitiã exercens contra dominum quasi parturiēs, hoc est dolore maximo parturiebat iniustam persecutionem: concipiebat animi inuidia dolorem, & parturiebat omnibus horis iniquitatem. Cū enim non haberent quid responderēt domini mã suetissime excusationi, & verissimæ, quare cum publicanis, & peccatoribus mãducaret ipse & discipuli eius (quod beat⁹ Mat. c. 9. scribit dixissē illos: Quare cum publicanis & peccatoribus mãducatur magister vester? Lucas verò ait hoc discipulis dixissē, vnde constat vtrūq; eos locutos fuisse) domino respondēte pro se, & discipulis suis, medicum cū infirmis debere versari, & se ad peccatores vocandos in pœnitentiam venissē: obstrusa ex hac parte maleuola detractione eorum, continuò flumen iniquitatis eorum ex alia prorupit parte incu

Odiū & inuidia Iudeorum erga Christum.

san

Hypotarsus.

fando, quare discipuli domini non ieiunarent, siquidem Ioannis discipuli, & pharisæorum frequenter ieiunabant. Si bene aduertissent isti maledicti scribæ & pharisæi esum & potum discipulorum, inuenissent utiq; illos crebra ieiunia exercere. Non enim in eorum penu aliud legimus reponi solitum nisi aliquando duos pisces & paucos panes non ex simila, sed ex hordeo coctos: aliâs septem panes, & paucos pisciculos. Tanta illis erat inedia, ut aliquando ex nimia esurie grana segetum manibus confricantes ederent, ut in principio sequētis capituli scribitur à beato Luca. Cæterum si aliquando contingebat dominum ab aliquo diuite inuitari, quæ eis apponebatur discipuli manducabāt. De obsecrationibus autem non est dubitandum illas in deserto cum domino habuisse frequentes. Sed hæc omnia nō ad captandas hominum laudes, & se mirabiles ostentare cupientes faciebant. Nihilominus os obstruere iniquitati, & odio cōcepto nemo potest. Quia uiderant iniqui pharisæi, & scribæ discipulos manducantes in domo Leui, accusant quare non ieiunent. Quam calumniam in redemptorem retorquent dicentes: Tui discipuli, quasi dicāt, Tu illos doces, tu foues, tu nutris, & tamen cum sint tui, qui perfectiores esse deberent quam nostri, non ieiunant, neque orationibus vacāt: quod tamē pharisæorum discipuli frequenter faciunt. Non dubium quin hæc discipuli pharisæorū facerent, quoniam hypocritæ erant, &

se pallidos, & macilentos populo ostentabant, ut præ se ferrent magnum sanctitatis argumentum, cum pleni essent rapina & dolo: & ut possent penetrare domos viduarum, & illas bonis suis facile sub imagine sanctitatis expoliare. Non desunt nunc in hoc seculo mali Christiani, qui cū sint cupidi, & velint diuites fieri, cum non possint negotiando temporalia acquirere, se oculis hominum offerunt sub magna, & noua specie sanctitatis. Quos cauere debemus tanquam membra hypocrisis. Mansuetissimus agnus responsionem omni veritate plenam dedit. Poterat equidem discipulorum paupertatem prædicare, ieiunia aliquando absq; cibo narrare, & orationes eorum ostendere. Sed comparatione quadam obstrixit illorum ora, & sacrum in mundum aduentum suum illis manifestauit dicens: Potestis vos facere sponsi filios, quandiu cum illis est sponsus, ieiunare? Non utique. Perinde est ac si diceret: Ego sponsus sum ecclesiæ, isti filij: quandiu sum cum eis non ieiunant vestro modo. Auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt frequētius quàm Ioannis discipuli, & plusquā vestri. Ostendit se dominus sponsam, qui & Messias. Hoc enim uerò scriptura de Messia protestatur Isa. 61. Gaudēs gaudebo in dño, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me uestimentis salutis, & indumento iustitiæ circumcudit me quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Anima Christi tanta est gratia do-

Hypocritæ membra huius temporis

Discipulorum Christi sobrietas & frugalitas.

Hypocritarum mores.

tata

tata, totaq; eius sacratissima humanitas diuino verbo vnita, vt merito hæc omnia ad illum referantur per prophetam. Ipse est sp̄s, ipse ornatus omni iustitiæ, & virtutis dono, decoratus corona inestimabili. Iterum Isa. c. 62. reperit hanc desponsationem dicens: Habitabit enim iuuenis cum virgine, & habitabunt in te filij tui, & gaudebit sponsus super sponsam. Ecce filij sp̄si, quos dicit dominus. Et Dauid psal. 18. In sole (inquit) posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Hoc & beatus Ioannes baptista prædicauit nuntiantibus sibi quod omnes venirent ad dominum, inter cetera. (prout refert beatus Ioannes c. 3.) Ipsi vos (ait) mihi testimonium perhibetis quod dixerit: Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illū. Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat, & audit eū, gaudio gaudet propter vocē sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Obturatas odio, & malitia habebat scribæ & pharisæi corporis & cordis aures: vnde existimo non percepisse verba domini, quibus se sponsum dixit, quod Messias proprium esse manifeste prophetæ prædixerunt, & Ioannes baptista prædicauit. Cum dominus cælos ascendisset & ablato sponso à conspectu eorum, adueniente spiritu sancto in omnem terram diuisi essent, tota vita sacra apostolorū ieiunium quoddam fuit, cum fermè totam diē prædicationibus insumeret, & noctem orationi. Quod nobis in exem-

plum factum est, vt abiectis comessationibus, & ebrietatibus, & vanissimis huius seculi curis & anxietatibus, proximis suis vnusquisq; labore in die bona prædicans, docens, & monens: noctes verò orando interrumpat, & à somnolentia euigilet, etiam si secularis sit, si vxorē habeat, potest vnà cū illa laudes Deo reddere. Rex secularis & vxorē habes fuit Dauid, & nihilominus ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Et septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustificationis tuæ. Quousq; facie ad faciem ad dexteram patris sedentem illum cernamus. Cui cum eodem patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Christiana
na vita
qualis
esse des
beat.

¶ *Tractatus. 82. in Euangelium beati Luca ex cap. quinto.*

Dicebat autem & similitudinem ad illos: Quia nemo commissuram à vestimento nouo immittit in vestimentum vetus, alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commissura à nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vres veteres, alioquin rumpet vinum nouum vres, & ipsum effundetur, & vres peribunt. Sed vinum nouum in vres novos mittendum est, & vtraq; conseruantur. Et nemo bibens vetus, statim vult nouum, dicit enim, vetus melius est. Hæc omnia dominus ad euacuandam pharisæorum, & scribarum calumniam in similitudinibus locutus est. Neq; enim hæc arbitror ad ipsam veterem legem,

&

& prophetas, quæ omnia vel imaginibus, vel expressis verbis de Christo dño testimonium perhibet, sed ad ipsos scribas malitia inueteratos, & pharisæos qui ad se legem, & ad sua commoda pertrahere nitebantur, dicta esse. Non enim domini doctrina noua in exhibitione, quanuis antiquissima in præsignatione legis & prophetarum, inferenda erat veteri vestimento scribarum & pharisæorum. Qui violatis præceptis dominicæ legis, sua statuerant mandata, sicut à domino illis dictum est Mat. 14. **Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras.** Alioquin nouum rumpetur, hoc est violaretur præceptum, & veteri non esset aptum, quoniam malitiæ eorum nõ conueniebat vera doctrina domini. In tantam enim peruenerat inueteratam malitiam ex cupiditate prouenientem, ut quicquid nouum illis vellet dominus apponere, neq; conueniret, & nouum illud maximum bonum à lege euangelica procedens rumpetur. Rumpetur (inquam) quoniam non obseruaretur. Illud enim quod nolumus permanere, rumpimus: sicut cum quis alio vult indumento cooperiri, rumpit vel scindit, quo antea operiebatur, vel aliud quicquam, forficibus scindendo ex illo conficit. Rumpetur igitur quod illis vellet consuere, & nouum periret, & veteri non conueniret commissura à nouo: non enim vera doctrina potest falsæ commisceri. Sicut enim figulus non potest fictile vas ex alio fictili, vel ex æ-

rea materia formare, non enim commiscetur a diuicem: ita inueteratæ vitæ malorum nemo potest nouas virtutes commiscere, eisdem malis & prauis moribus permanentibus. Quæ enim societas (ut inquit beatus Apostolus Paulus) lucis ad tenebras? Quæ autem conuenticio Christi ad Belial? Aut quæ pars fidei cum infideli? Quis autem consensus templo Dei cum idolis? Si enim velit quis commissuram nouam euangelij commiscere prauis permanentibus moribus in aliquo vitio, proculdubio neq; conueniet, neq; proficiet: sed commissura illa noua peribit, & veteri non proficiet. Atqui quemadmodum bonus & peritus medicus repletum sentiens malis humoribus ægrotum, primum euacuare nititur corruptos humores potionibus, & pharmaco, deinde bona, & salubria adhibet medicamenta: sic qui vult vitam nouam instituire & instruere quæpiam necesse est primum faciat prauos eijcere mores, & veterem relinquere consuetudinem, ut habeat noua consuetudo locum, & robur. Vnde beatus Apostolus Paulus, ad Ro. 4. ait: Deponite vos secundum pristinam conuersionem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Ecce quemadmodum commissura noui vestimenti non conuenit vestimento veteri, sed necesse est qui nouum vult induere, expoliari veteri. Ad idem secun-

Noua illa & vera Christi doctrina non conueniebat inueteratæ malitiæ scribarum & pharisæorum.

vetera vi-
tia prius
extirpan-
da, quam
noua euā-
gelica do-
ctrina in-
finuetur
& incre-
menta su-
mare pos-
sit.

da domini similitudo reducitur de vi-
no nouo mittendo in vtres nouos. Nisi
enim noua consuetudo adhibeatur, no-
ua euangelica doctrina non potest suf-
ficienter animæ coaptari. Sed relictis
prius veteribus consuetudinibus pecca-
torum, spiritusq; carnis & mundi illece-
bris, tunc quicquid nouæ perfectionis eu-
angelicæ adhibeatur, incrementa sus-
cipiet. Alioquin effundetur nouum vi-
num missum in vtres veterum vitiorū.
Postremò dominus addit: Nemo bibēs
vetus statim vult nouum. Hoc iam ad
cæremonias legis referendum est: qui
enī in illis enutritus est, non statim vult
nouum. Hoc beato contigit Apostolo
Paulo, qui nutritus ad pedes Gamalie-
lis, zelator veteris legis & æmulator, nō
poterat nouam euangelicam bibere do-
ctrinam, dicebat enim: Vet⁹ melior est.
Et ibat spirans minarum, & cedis, vt si
quos inueniret Christianos vinctos per-
duceret in Hierusalem. Quod (vt ipse
testatur) zelo legis faciebat. Sed miseri-
cordiam consecutus est, quia ignorans
fecit in incredulitate. i. ad Timo. i. Qui
autem volunt corruptis hominum mo-
ribus mederi, paulatim procedere oportet,
non vi, non ex abrupto, & præcipitan-
ter, sed lentè eos à prauis consuetudi-
nibus doctrina, & exemplo retrahere,
& illis vitiorum deformitatem, & flu-
xam, caducamq; persistentiam ostende-
re: deinde cum illos peccatorum defor-
mitatem exhorre senserint, decorem
virtutum, & persistentiam, & gloriæ cœ-
lestis perpetuam lætitiā docere oportet.

Sic facilius homo virtutes amabit
si sciat à vitijs abhorre: facile enī cog-
nita vnus vitij perniciē, eius opposita
virtus elucescit. Sunt autem non pauci
qui & vetus bibunt, & nouum etiā vo-
lunt, omniaq; simul commiscent, mū-
dum cum Deo, Deum cum mundo.
Quod existimo esse nequitie culmen,
dum & diuitijs & honoribus nimia ad-
hibent diligentiam, & pariter bonis vi-
ris sæpè adhaerent, & colloquuntur cum
ipsis de spiritualibus rebus. Quibus dñs
dixit, Mat. 12. Facite arborem bonam,
& fructum eius bonum: aut facite ar-
borem malam & fructum eius malū.
Nouum nequitie genus vtiq; est, cum
quis sit malus, velle bonos fructus osten-
dere cum sint mali. Arbori syluestri syl-
uestres sunt fructus proprii: arbori hor-
tensi dulces sunt fructus naturales. Ce-
terum cum sis syluester moribus, velle
dulcedinem fructuum fictè ostendere,
idē est ac si vellet arbor hortensis & dul-
cis fructus reddere amaros. Non igitur,
quicumq; sit ille, existimet se posse eua-
dere iudicium Dei, qui dū prauè intrin-
secus viuat, exterius vult spiritualis ap-
parere. Denudabit dominus terrā, in-
quit Isa. 24. Et beat⁹ Apostolus Paulus:
Omnes vos oportet exhiberi ante tribu-
nal Christi, vt referat vnusquisq; prout
gegit in corpore suo siue bonum, siue
malum. Faciamus igitur arborem bo-
nam & fructum eius bonum, gratia do-
mini nostri Iesu Christi, cui cum patre,
& spiritu sancto est honor, gloria, & im-
perium per oīa secula seculorū. Amen.

sub spe-
cie boni
decepto-
res.

li. 21. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.
v. 24. 24.

Deum de-
cipere ne-
mo præ-
sumat.

9ab
requ
dici

Tractatus. 83. in Euangelium beati
Luca ex cap. sexto.

Factum est autem in
sabbato secundo primo,
cum transiret per sata,
vellebant discipuli eius
spicas, & manducabant
confricantes manibus.

Quidam autem pharisaeorum dicebant illis, Quid
facitis quod non licet in sabbatis? Et respo-
dens Iesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod
fecit David cum esuriret ipse, & qui cum
eo erant, quomodo intrauit in domum Dei,
& panes propositionis sumpsit, & manduca-
uit, & dedit eis, qui cum ipso erant. quos non
licebat manducare, nisi tantum sacerdoti-
bus. Et dicebat illis: Quia dominus est fi-
lius hominis etiam sabbati. De hoc verbo,
quod dicit beatus Euangelista: Factum
est in sabbato secundo primo, differen-
dum nobis est. De quo loco Theophilus
sic habet: Dicit autem: In sabbato secun-
do primo, quoniam Iudaei omnem fes-
tiuitatem sabbatum nuncupabant. Re-
quies enim dicitur sabbatum. Multo-
ties enim contingebat in parasceue festi-
uitas, & vocabant parasceuem festum
propter sabbatum, deinde principale sab-
batum secundum primum dicebant, qua-
si secundum existens a precedenti diei
festiuitate. Isidorus in hunc locum sic ait:
Vel dicit secundo primo, quia secundum
erat pascha, primum autem azimorum.
Cum immolarent enim pascha in se-
ro, sequenti die festum azimorum cele-

brabant. Quod autem ita sit patet ex
hoc, quod apostoli vellebant spicas &
manducabant, illo namque tempore spi-
cae flectuntur a fructu. Quod autem no-
bis, domino largiente, videbitur de hoc
verbo, his praelibatis differemus. Et pro
elucidiore declaratione memorandum
est illud Leuiti. 23. in quo numerantur
festiuitates Iudeorum. Et de die octa-
ua dicitur: Dies quoque octauus erit
celeberrimus, atque sanctissimus. Et in
eodem cap. die octauo erit sabbatum.
Et cum altare Salomon in templo e-
rexisset, sic dicitur 2. Paralipo. 7. Fecit-
que die octauo collectam, eo quod de-
dicasset altare septem diebus, & solen-
nitatem celebrasset diebus septem. Ha-
bemus igitur diem octauum sabbatum
dici: sic etiam decurrentes dies a pri-
mo solennitatis usque ad octauum di-
cebantur sabbatum. Vnde beatus Mat-
thaeus cap. 28. dicit de mulieribus, quae
adierunt ad monumentum Domini.
Vespere autem sabbati, quae lucefcit in
prima sabbati, venit Maria Magdale-
ne, & altera Maria videre sepulchrum.
Factum est igitur in sabbato secundo,
hoc est die secundo, a primo die sabba-
ti distans, vt discipuli eius vellent
spicas. Nihil aliud voluit significare
beatus Euangelista, quam quod du-
rante festiuitate octo dierum die secun-
do a primo sabbati hoc contigisset: ne
primo sabbato quando pascha in sero
imolabant, viderentur colligere spicas.
Quoniam illo die nihil aliud licebat, ni-
si esus agni cum caeremonijs suis. Deinde

Au-
tho-
ris ele-
gans expo-
sicio fe-
cundi
primi
sabbati.

sabbatum
requies
dicitur.

ceteri dies dicebantur prima sabbati, se-
cūda sabbati, & sic deinceps reliqui dies
vsq; ad octauam, quæ etiam erat cele-
berrima. Secunda igitur die à primo,
hoc est principaliori sabbato, quando
iam licebat parare, quæ edendæ erant,
discipuli domini vellebant transeuntes
per fata spicas. Tenera sunt illo tempo-
re tritici grana, similiter & hordei penè
matura. Hoc non dubium quin fame
constricti sacri apostoli facerent: neq; e-
nim tãto pridie erant saturati cibo, quĩ
sequenti die esurirent. Quod benè enũ-
tiauit beatus Mattheus dicens, c. 12. In
illo répore abiit Iesus per fata sabbato.
Discipuli autem eius esurientes coepe-
runt vellere spicas & manducare. Phari-
sæi autem, quibus demon suum aduer-
sus dominum commiserat officiũ (quæ-
admodum etiam nunc aduersus Chri-
stianos per homines malos odium suũ
prosequitur) ferè semper dominum in-
fidiantes comitabatur. Qui quacunq;
minima occasione arguebat, dixeruntq;
Quid facitis, quod nõ licet in sabbatis?
Dominus verò exemplo à primo Reg.
c. 21. sumpto, illos confudit dicens: Nec
hoc legistis, (pharisæi namq; de scriptu-
ra parum legebat, multum verò de suis
traditionibus ad marsupia implenda.)
Quod fecit Dauid cum esuriret, panes
propositionis, qui à mensa domini aufe-
rebantur, manducauit necessitate com-
pulsus? Si ergo illi panes illos, quos non
licebat edere, nisi solis sacerdotibus, in
tanta necessitate manducauerunt, gra-
na ex spicis discipuli optimè necessitate

compulsi edere possunt. Neq; eò quòd
manibus confricentur sabbatum viola-
tur, si quidem & panis in mensa sabbato
appositus manibus, vel cultello fran-
gendus est, neq; hoc sabbatum violat.
Addidit & dominus suæ diuinitatis re-
stimonium, quod illis grauissimũ erat
audire: Dominus est etiam filius homi-
nis sabbati. Cuius diei obseruationis so-
lus Deus erat dispensator. Et se illius diei
in tertio loco decalogi conscriptum do-
minum profiteretur, quippe qui Deus est,
alias non esset dominus. Nihil amplius
locuti sunt pharisæi. Mirum in modum
ad domini breuissimũ sermonem ita
cõuincebantur, & confundebantur, vt
nihil ausi sint replicare. Hoc ferè in toto
euangelij decursu reperimus: Sic & hodie
sepe contingit hominibus prauis: Cum
enĩ viros religiosos obloquendo vitupe-
rèt, si illis reddatur vera ratio eorũ, quæ
calumniatur in malum, obstructo ore,
sed nõ corde cõfusi recedunt. Necessum
est hanc prauã relinquere detrahendi cõ-
suetudinẽ & viris religiosis debitã reue-
rentiã exhibere, neq; temere iudicare,
quæ ab ipsis aguntur, quousq; vnusquisq;
q; certior reddatur de interiore neces-
sitate, & intèrione eorum. Discipulis dñi
cor purissimum erat, necessitas famis
vrgebat, secundum legem vellere lici-
tum erat spicas & confricare, Deute. 23.
Si intraueris segetem amici tui, fran-
ges spicas, & manu conteres, falce au-
tem non metes. Idem de viuis ibidem
dicitur: Ingressus vineã proximi tui, co-
medes quantũ tibi placuerit, foris autẽ
efferas

Diuinita-
tis Chri-
sti testi-
monium

Contra
obstrictos
tiores.

Pharisæi
Christũ
comita-
bantur
insidias
ei struen-
tes.

Temera-
ria iudi-
cia omni-
no vitan-
da.

efferas tecum. Necessitas igitur vrgens excusabat. Ideo cauendum est à temerarijs iudicijs ne cōtinuò fratres nostros male agere iudicemus, cū possint excusari. Grauis quidē sabbati violatio erat, necessitas tamen vrgēs excusabat cōfricationē: quemadmodum & Dauidem excusauit cum panes propositionis māducauit: maximè cū dñm sabbati presentem haberent. Qui illam diem trās- tulit in primā sabbati, hoc est in dominicā, gloriosus à morte resurgēs: Hęc est dies octaua, quæ precipiebatur celeberrima esse atq; sanctissima, cū tunc translatus à morte in vitā, à profundo limbo in excelsam visionis Dei gloriā, mutato postremo corpore terreno in corp⁹ imortale & impassibile, per dñm nostrum Iesum Christū, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per oīa secula seculorum. Amen.

Tractatus. 84. in Euangelium beati

Luca ex cap. sexto.

FActum est autē in alio sabbato vt intra-
ret in synagogā, & doceret. Et erat ibi
homo, & manus eius dextera erat arida. Ob-
seruabant autē scribæ & pharisæi si in sabba-
to curaret, vt inueniret vnde accusarent eū.
Ipse vero scribat cogitationes eorum, & ait
homini, qui habebat manū aridam: Surge,
& sta in mediū. Et surgēs stetit. Ait autē
ad illos Iesus: Interrogo vos, si licet sabbatis
benefacere, an male? animam saluā facere,
an perdere? Et circumspectis omnibus dixit
homini: Extēde manū tuam. Et extēdit, &
restituta est manus eius. Ipsi autem repleti

*sunt insipientia, & colloquebantur ad inui-
cem quid nam facerent de Iesu.* Accusa-
tione minimè indignatus, qua violati
sabbati pharisæi discipulos ita accusaue-
rant, vt eorum actio in magistrum re-
torqueretur, qui talia permittebat corā
se fieri: dominus alio die festo, sabba-
to scilicet, in synagogam Capharnaū
ingreditur, & docebat. Non otiose ibi
aderat, non colloquijs vacabat domin⁹,
sed doctrinæ. In nostram hoc etiam do-
ctrinam considerādum est fieri: quoniā
viris ecclesiasticis docere populum in-
cumbit, quorum negligentia non caret
culpa, præcipuè eorum, qui hoc munus
possunt exercere. Nec omnino indoctis
possunt ecclesiæ, quibus cura inest ani-
marum, committi: iuxta illud Malac.
2. Labia enim sacerdotis custodiūt scien-
tiam, & legē requirent ex ore eius, quia
angelus domini exercituū est. Ecce do-
ctrina, ecce vitæ puritas. Doctrina, quia
debet scientiam habere, & legem do-
mini docere. Vitæ puritas, quoniam
angelus dicitur, cuius purissima est na-
tura. Accidit autem vt adesset in syna-
goga homo habens manum aridam.
Contingit quoque inter nos sæpe in-
ueniri in ecclesia homines manum ha-
bentes aridam, qui cum sint redditibus
diuites, nunquam, vel rarò manum ex-
tendunt ad pauperes, porrectam verūta-
men semper habēt ad accipiendū. Qui-
bus benè consulit scriptura Ecclesi. 4.
dicens: Non sit porrecta manus tua ad
accipiendum, & ad dandū collecta. Mi-
ser ille homo quādo ingress⁹ est synago-
gam

Ecclesiasti-
ci doce-
re debet.

Ecclesia-
rum ani-
marūq;
cura in-
doctis
non com-
mitten-
da, neq;
impuris.

biup)

t ij

gam

gam non cogitavit tantū sibi esse à Deo paratum beneficiū, vt dextræ suæ aride sanitatem acciperet, qua fortè victum quærebat, & quæ vsui hominis magis quàm sinistra est necessaria. Bonū utiq; est intrare ecclesiam, multa etenim sepe bona deuotè intrantes, quæ non cogitabāt, consequuntur. Vnde Isa. 56. Dicit dominus aduenis, qui custodierint legem eius, adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ. Vnde & dñs Matt. 21. cum de templo eijceret ementes, & vendentes, ait: Scriptū est, Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Nequitia scribarum & phariseorum semper fluens, expectabat an dominus sabbato homini illi redderet sanitatem, vt accusarent eum. Ecce maligni cordis cecitas: Medicādi nempe opus in sabbato nunquam fuit lege prohibitum, vnde ergo accusare poterant? Obcecauit eos malitia eorū. Quis enim nō videat licitum esse in lege pharmacū ægrotanti ministrari sabbato, atq; etiā venā incidere, & cetera huiusmodi ad sanitatem consequendam necessaria facere? Nihilominus tamē cor maleuolū sic obtenebrat, vt ea quæ vel pueris etiā perspicua sunt, illi sint tenebrosa. Cauēdum igitur est ab omni peccato, præcipuè tamen à peccato malitiæ, quæ si semel cor possidet, in tenebris constituit hominem. Lucè clarius est, in sabbato misericordiam posse exerceri. Pharisei verūtamen, & scribæ cæci, ob id volebāt accusare dñm,

propter quod laudare potius & magnificare eū dignissimū erat. Ipse dñs eorū cogitationes cernēs (qua sciētia ostendebatur Deus, cui propriū est illabi cordibus hominū, & ea quæ intus cogitatur perferuari: Scrutās corda & renes Deo, (inquit ps. 7.) præcepit homini aridā habenti manum surgere. Vtinam eos, qui aridas (vt diximus) in ecclesia habēt manus, dominus in medium stare faciat, in quo virtus consistit, vt opera misericordix manibus exercētes mereātur salutē consequi. Homo verò nō obliuiofus auditor continuò percipiēs iussione dñi surrexit, & in medio stetit. Nos enī uerò si vocē dñi audierimus, surgamus, & relicta ariditate animarū nostrarum in medio ante Iesum colloquemur, proculdubio salutē Dei gratia cōsequemur. Relinquamus peccatorū sedes, & stem⁹ in medio virtutū, & ante dñm tanquā cito, & expeditè parati ad viā mandatorū eius currēdā assistam⁹. Hoc est, quod beatus Apostolus Paulus ad Ro. 13. ait: Hora est iam nos de somno surgere. Et ad Eph. 5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christ⁹. Stās igitur dñs ad scribas & phariseos ait: *Interrogo vos, si licet sabbatis benefacere* (vide licet prout ego facio) *an male?* (scilicet, vt vos facitis volentes me calumniari si opus bonum fecero, quod licitum & sanctum est fieri sabbatis) *animam saluam facere, an perdere?* intellige, prout vos facitis praua cogitantes, & alia multa in Sabbato peccata committentes. Et cum nihil ipsi responderent

(quid

Ecclesia deuore ingredi vtile.

Quælibet opus bonum

Cor male uolum obtenebratur.

Diuinitas Christi ostenditur.

Ma
vic
cit
re
sim

Da
rum
dicit
mu
re.

Aliu
uini
Chri
testi
niur

Maleuoli
victi, ta-
citur nita-
te mali-
tiam dif-
simulant

Damnato-
rum con-
ditio ob-
mutesce-
re.

Aliud di-
uinitatis
Christi
testimo-
nium.

(quid enim ad hæc obijcere poterat? profecto nihil aliud quam suam dissimulare malitiam. Hæc maleuolorum natura est cum se conuictos sentiunt, taciturnitate malitiam cooperire se arbitrantur) circumspectis dominus omnibus, qui aderat in synagoga, ut suæ rationis testes adessent, dixit homini: *Extende manum tuam. Et extendit, & restituta est manus eius.* Sic ille, qui veste sordida ingressus est ad nuptias, Mat. 22. cum argueretur: Amice quomodo huc intraisti non habes vestem nuptiale? obmutuit: Sic obmutuerunt & isti scribæ & pharisæi. Talis est conditio damnatorum: nihil enim habent quod respondeant. Quod iam in hoc seculo incipiunt pati. Ideo Ecclesiast. c. 9. monentur, ut quandiu viuunt, relictis peccatis bene agant. Ait enim: Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, neque ratio, neque sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Omnia ibi deficient, nec ibi bonum fieri potest, ratio obnubilata est, sapientia, & scientia deficient, nihil remanet, nisi poena æterna, qua cruci buntur dånati in perpetuum. Iussu authoris naturæ, & deificæ virtutis factum est, ut dum homo extenderet manum sanaretur. Neque enim dominus tetigit eum, nec aliud verbum dixit, nisi: *Extende manum tuam.* In quo maximè suæ diuinitatis reddidit testimonium. At verò obcæcati pharisæi & scribæ mysterium nolentes attendere, potestatem Dei & hominis Christi Iesu non cognouerunt. Extendamus ergo manus nostras, leuem eas

ad cælum, misericordiam Dei imploramus ne vnquam ita in fratrum odiu obcæcemur, nec operibus eorum bonis detrahamus, nec vitæ infidiamur. Tanto scribæ & pharisæi coram se miraculo patrato, nec tamen diuinitatem dñi cognouerunt, neque à concepto odio, & inuidia destiterunt, verum etiã peccata peccatis addiderunt, dicente Euangelista: *Ipsi autem repleti sunt insipientia.* Iam (prout annotauimus proximè ex Ecclesiaste) in hoc seculo iniqui, malitia & odio pleni, participant rationis obnubilationem & tenebras, quas sunt perpetuò in inferno passuri. Loco gratiarum actionis, & cognitionis filij Dei replentur insipientia. Impletur in eis illud Isa. 6. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claudere, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & de corde suo intelligat, & conuertatur, & sanem eum. In tantam deuenerunt peccatorum multitudinem ipsi pessimi scribæ, & pharisæi, ut sic corde excæcarentur. Non enim hæc Isaie propheta positiuè intelligenda est, sed priuatiuè. Non enim dñs apposuit illis cecitatem, sed tunc dicitur apponere cum non remouet. Sicut enim sol cum nubibus obtenebratur, ipse quidem lucet, tenebræ tamen impediunt ne eius lux perspiciatur: sicut etiã cum quis fenestram ostium claudit, sol tangit ostium, ceterum non ingreditur domum: sic peccator cum clauditur peccato, eoque obnubilatur, nec respicit solè, nec cernit lucem. Tantis erant tenebris obnubilati, & adeò clauso cordis ostio scribæ & pharisæi, ut solè ipsi

scribarum
& phari-
seorum
ingens o-
dium &
inuidia
erga Chri-
stum.

Expofi-
tio pro-
phetiæ.

iustitiæ etiam miracula faciẽtem non agnoscerent. Et parum illis erat nõ cognoscere, nisi addidissent etiam persequi dominum. Ideò dicit beatus Evangelista: *Ipsi autem repleti sunt insipientia, & colloquebantur adinuicem, quid nam facerent de Iesu.* O miseri quid cogitatis vana? teste psal. 2. Populi meditati sunt inania. Nõ enim potestis quicquam facere de Iesu, nisi ipso permittẽte. Sicut & dixit cum se teneri voluit: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarũ.* Nemo enim poterat tollere animam eius, nisi ipso volente: quemadmodum & ipse dixit Ioã. 10. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso: potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Vanè profectò, & inaniter cogitabãt scribæ & pharisæi quid nam facerent de Iesu: siquidẽ nihil potest fieri de eo, nisi id tantũmodo, quod ipse voluerit, & disposuerit. Eius ditioni subsunt omnia, & obedire præsto sunt, siue quæ in cœlis, siue quæ in terris, siue quæ apud inferos posita sunt. Ideò illi seruiẽtes, & adherentes securi sunt, licet fractus labatur orbis: adheret quippe rei immobili, cuius nomen sanctũ est & terribile, cuius esse neq; initium habet, neq; finem, turris fortissima nomen eius, & qui in illo cõfidunt sicut mons Siõ, non cõmouebit in æternum qui habitat in Hierusalem. Perspicuum est non dixisse hoc prophetam de Hierusalẽ materiali & terrestri, in qua habitantes sæpè cõmoti, & postremo omninò repulsi sunt: sed de cœle

sti Hierusalem, quæ secundum Apostolum est mater nostra. Ideòq; ecclesiam sanctam aquæ multæ tribulationum non possunt superare, quoniam innixa est immobili fundamento. Tyrannos etiam dum videbatur victa, ipsa deuicit, quoniam sponsus eius dominus noster Iesus Christus fortior illis est. Portæ inferi non preualebunt aduersus eam, quoniam innititur infallibili veritati, quæ ipse Deus est. Vnde & Dauid ait: *Nã & si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala, quoniam tu mecũ es.* psal. 22. Quæ quã plurimis percussa vulnerib⁹ martyrum beatorum, quo magis ij occidebãtur, eo magis ipsa crescebat. Sæpè etiã hodie hereticorum versutia concussa, eo rutilatior egredit, quò in camino persecutionis velut aurum pbat. Quod facile est in ipso eius spõso intueri, qui ab ipsa sua sacratissima infantia persecutus ab Herode, non tamẽ potuit inueniri, tunc etiã cũ mundo innotuit docendo, & miracula, quæ nemo alius fecit, operãdo, nõquã tamen ei preualuerunt inimici, quousq; ipse secundum suam ordinationem pro salute omnium nostrum dignatus est pati. Ecce nũc cruciantur scribæ & pharisæi, & cũ quid responderent domino non haberent, & videret hominem solo verbo salutem fuisse consecutum, inter se colloquuntur quid nam faceret de Iesu. Opus arguere nõ poterat, doctrinæ cõtradidere nõ audebat, miraculo confundebatur, & cum quærerent quid nam facerent, non inuenerunt. O mira Dei

Hierusalem nostra mater

Alia prophetiæ dilucidatio.

pa-

patientia, qui cum eorum cerneret cogitationes, neq; verbo, neq; nutu illis malū imprecabatur. Et cū posset vnico verbo in ima inferni deicere, corā se illos adesse permittebat, neq; à se basiliscos venenatos illos abijciebat? Magnā nobis opus esse patientiā dñs nunc, & per totam sacri euangelij seriē demōstrauit, non tantum verbo dicens: In patientia vestra possidebitis animas vestras, infra c. 21. & de seminib⁹ infra. 8. Hi sunt qui in corde bono & optimo fructum afferunt in patientia. Et beatus Apostolus Paulus prima ad Tim. 1. Ideò misericordiā consecutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt in vitam æternam. Et ad Heb. 10. Patientia (inquit) enim vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Sūt enim sorores tres, quæ inuicem sibi coherent, & qui perfectè habet vnam, habet & aliam, videlicet patientia, humilitas, & charitas. Quas nobis largiri dignetur dominus noster Iesus Christus, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 85. in Euangelium beati Luca ex cap. sexto.*

Factum est autem in illis diebus exijt in motem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et cum dies factus esset vocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ip-

sis, quos & Apostolos nominauit: Simonē, quem cognominauit Petrum, & Andrāā fratrem eius, Iacobum, & Ioannem, Philippum, & Bartholomæum, Mattheum, & Thomam, Iacobum Alphaei, & Simonem, qui vocatur Zelotes, Iudam Iacobi, & Iudam Iscariotem, qui fuit proditor. Præ oculis habere debent reges, & quibus incumbit episcopos populis præficiendos summo nominare pōtifici: Atq; ipsi episcopi animarum curam alicui sacerdoti cōmissuri, siue aliquos sacris ordinibus initiaturi, huius breuis lectionis euangelicæ seriē: Quid fecerit filius Dei, qui corda omnium nouit, & qui prædestinauerat eligendos ad munus sacerdotale, episcopale, & apostolicum: nihilominus carne indutus totam priuocem in somnē in oratione Dei percurrit. Tātum est munus apostolicum, vt Dei filius in sacra suscepta humanitate orationem præmittat, & non breuem, sed quæ totam occupet noctem. Et tanta adhibita orationis instantia sciens nihilominus dominus omnia, Iudas proditorem elegit, qui tunc temporis ex discipulis domini erat, & virtutibus coruscabat. Nec mirandum cum etiam creatus sit Lucifer & ceteri damnati angeli in præclara natura, & sufficienti gratia. Facit Deus ex sua parte bona, facit homo ex sua parte mala. Elegit Christus ex sua parte benè, fit Iudas ex sua parte pessimus. Liberè, non coactè peccauit Iudas: optima intentione à saluatore eligitur in apostolum. Bonitas est electoris, quòd bonum

Vehementem orationem & continuā in omni negotio nobis præmittendam a Christo docemur

liberum arbitriū.

De patientia hic, & passim in scriptura insinuatur.

Patientia necessaria nobis

Sorores tres coherentes.

elegit discipulum, malū est Iudæ quod ex apostolo facta est proditor. Bonitas fuit creatoris creare angelos, iniquitas fuit Luciferi se velle cœquare Deo. Ideò David psal. 48. ait: Homo cum in honore esset, non intellexit: comparat⁹ est iumentis insipientibus, & similis factus es illis. Et psal. 35. de iniquis dicitur: Verba oris eius iniquitas, & dolus: noluit intelligere, vt bene ageret. Et Osee 6. Ipsi autē sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi præuaricati sunt in me. Et c. 13. Perditio tua Israel, tantūmodo in me auxilium tuum. Notandum est etiam quomodo dominus, cum esset senior fratre Petro Andræas, Petro tamē nomen imposuerit, & primo loco constituerit, iam ex tunc primatum illi signans inter apostolos, quem semper (vt in euangelio legimus) dominus prætulit cæteris, verbis & factis ostendēs tam ipsum, quàm eius Romanam cathedram alijs præferendam, vniuersoq; orbi præ futuram forē. A petra illi, etiam cum Simon antea vocaretur, nomē imponitur, propter primatum & principatum. Alijs duobus fratribus nomen imposuit dominus Ioanni videlicet, & Iacobo Boanerges, vt ait beatus Marcus c. 3. id est, filij tonitruī. Hos tres voluit dominus cæteris sibi familiaris coniūgi: in transfiguratione, in archisynagogi filie resurrectione, in tristitia proximi pascioni dum patrem ter oraret, obseruato semper Petro principatu. Hæc ad totius orbis conuersionem elegit dñs pauperulam familiam, & nulla huma-

na scientia, neq; potentia præditos homines, vt talibus militibus deuincēs mundum se verum Deum ostenderet. Sol⁹ enim Deus poterat huiuscemodi hominibus deturbare idola, erigere crucē, calcare dēmones, & imperatorum colla iugo Christi submittere. Quod & beatus Apostolus Paulus. 1. ad Cor. 1. explanat dicens: Videte enim vocationē vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potētes, non multi nobiles. Sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi, & cōtemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret: vt non gloriatur omnis caro in conspectu eius. Præfigurata fuit hæc electio & victoria in Gedeonis de Madianitis victoria, quæ admodum legitur Iud. 7. Erant enim Madianitæ numero fermē innumerabili, qui molestauerāt Israel annis septem. Congregauit igitur Gedeon exercitum triginta duorum millium virorum bellatorum. Cui dixit dominus: Multus tecum est populus, nec tradet Madiam in manus eius, ne gloriatur cōtra me Israel, & dicat: Meis viribus liberatus sum (diligenter attendendum est quantum domino superbia præ omnibus nostris delictis displiceat) loquere ad populum, & cunctis audientibus prædica: Qui formidolosus, & timidus est, reuertatur. Reuersi sunt de monte Galaad viginti duo millia virorum, & tantum decē millia remanserunt. Dixitq; domi-

Christus
verum se
esse Deū
ostendit.

Petrus
quare præ
feratur
frequen-
ter in e-
uangelio
alijs Apo-
stolis.

Prophē-
tiæ expo-
sicio.

Superbiā
Dei plus
alijs pec-
catis o-
dio ha-
bet.

Ap-
du-
ab-
ro-
mi-
vni-
fur-
uic-

dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est, duc eos ad aquas, & ibi probabo illos. Cumq; descendisset populus ad aquas, dixit dominus Gedeoni. Qui manu, & lingua labuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curuatis genibus biberint, in altera parte erunt. Fuit itaque numerus eorum, qui manu ad os projiciente aquas lambuerunt, trecenti viri: omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dominus ad Gedeon: In trecentis viris, qui lambuerunt aquas, liberabo vos. Deinde precepit dominus vt tubis dextra acceptis, & lagenas cum lampadibus inclusis sinistra habentes irrueret in Madianitas. Dixitq; illis Gedeon: Quod me videritis facere, hoc facite. Irruentesq; nocte in castra Madianitarum clangentes tubis, & confractis hydrijs, quas manu tenebant, apparente luce interius clamore valido coeperunt dicere: Gladius dñi & Gedeonis. Omnisq; exercitus Madianitarum fugit, & se inuicem cedentes occidebant. Apostoli itaq; domini sine gladio, sine lancea, aut alio quocuoq; ferro in mundum irruentes, qui manu aqua ori admouerant, sicut beatus Apostolus Paulus ait: Habentes victum, & quibus regamur, ijs contenti sumus. Non flexo poplite prout mundi amatores querunt diuitias, & seculi honores, clangentes buccinis, voce concrepauerunt: Gladius Dei & hominis saluatoris nostri Iesu Christi, fractisq; lagenis, corporibus eorum occisis apparuit in terris lumen,

quia ipsi erant lux mundi. Vos estis (inquit dominus Mat. 5.) lux mundi. Ad cuius voces, & gloriosa lagenarum cōfractio, corporum. s. cor m, cōmīs exercitus idolatrarum, & demonum aufugit, & tandem mūdus conuersus est, & ipsi victores euaserunt, & plures cōuerterunt fractis corporibus martyrio. Hęc fuit mūdi per duodecim viros conuersio, in trecentis Gedeonis figuratos, nō ferro, nō gladio, nō alio tormento bellico deuincentes, sed p̄dicatione & corporis morte, potentia, & gratia domini nostri Iesu Christi. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū. Amē.

¶ Tractatus. 86. in Euangelium beati
Luca ex cap. sexto.

ET descendens cum illis de monte stetit in loco campestri, & turba discipulorum eius, & multitudo copiosa plebis ab omni Iudaea, & Hierusalem, & Maritima, & Tyri & Sidonis, qui venerant, vt audiret eum, & sanarentur à languoribus suis. Et qui vexabantur à spiritibus immundis, curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei. Beati qui nunc esuriis, quia saturabimini. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines, & cū separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die, &

Apostoli
duodecim
abf. j. fer
ro & ar
mis orbē
vniuersum
de-
uicerūt.

exul

exultate: ecce enim merces vestra multa est in cælo. Secundum hæc enim faciebant propheta patres eorum. Veruntamen vae vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram. Vae vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Vae vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis. Vae cum benedixerint vobis omnes homines. Secundum hæc faciebant pseudo-prophetis patres eorum. Quando fuit dñs supra montem accesserunt discipuli, qui iam multi erant cum dicat beatus Lucas: *Et turba discipulorum eius.* Et ipsis patet prædicasse octo illas beatitudines, cum dicat beatus Matthæus c. 5. Vidēs Iesus turbas ascendit in montem, & cū sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. Ibi sedisse, & discipuli tantum accessisse dicuntur. Et aperiens os suum docebat eos dicēs: Beati pauperes spiritu, & ceteras beatitudines: hic autem: Et descendens cum illis de monte, cū illis, scilicet, discipulis, cum quibus ascenderat, stetit in loco campestri, & turba discipulorum eius, & multitudo copiosa plebis. Non enim datum est plebi ascendere in montem. In culmē virtutum pauci sunt qui ascendunt, in planitiem autem multitudo plebis accedit ad Christum. Habet enī dominus altiora mysteria, quæ plebi non reuelantur. Sūt cōmunes quædam virtutes, quæ plebi manifestantur, prout sunt præcepta decalogi. Si autem montem quærimus: Vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me, dixit dominus iuveni nolenti ascendere in montem, sed non valuit, & abiit moerens. Turba hæc

Paucis datur ascendere in montem hoc est culmen virtutum.

sua commoda quærebat, vt sanarentur à languoribus (inquit) & vexati à spiritibus immundis curabantur. Vnum tantum spirituale quæsisse dicuntur, videlicet vt audirent eum. Audire dominum prædicantem, hoc spiritualiter proficere volentium fuit, cætera ad corporis sanitatem spectabant. Sic plebs rudis hæc permiscet vsq; hodie, verbum Dei audiunt, rebus diuinis assunt, cæterum temporalia querunt commoda, & in ijs toto die occupantur. *Et omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes,* tangentes intellige. Sicut enim fons omnibus ad se venientibus potum tribuit, & omnium accedentium lagenas implet: sic fons salutis verbum incarnatum inexhaustum omnes tangentes eius vestes, pedes, manus, sanabat. Et quemadmodum ignitum ferrum omnes tangentes adurit virtute ignis, quo est inflammatum, sic corpus & vestis dñi omnes sanabat, quoscumq; vel tetigisset, vel à quibus tangeretur. Et quemadmodum olfactorium ex balsamo, aloë, & cinamomo, & alijs odoribus confectum in omnium tangentium manus refundit odorem, sic sacram domini corpus diuinitate unitum quoscumq; tangentes sanabat. Et sicut vestis etiam tale olfactorium portantis odore suauissimo perfunditur, sic dñi vestes tangentes sanabantur. Simile est hoc illius, quod legimus in transfiguratione domini non solum corpus splenduisse sicut solem, sed etiam vestem factam esse albam sicut niuem. *Quod etiam*

Plebis conditio.

Similitudo.

Re
spi
lia
ren
san
rec
san

etiam illa, quæ sanguinis fluxum patiebatur, fassa est dicens, Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero. Accedam igitur ad eum quocunq; morbo laboremus, fide constanti tangamus eum: & si immediatè carnem non valemus, mediantibus tamen speciebus sacramentalibus tangamus, sumamus crebro. Virtus enim de illo etiam nunc exit ad sanandas animas, ad carnem mortificandam, ad omnem peccati languorem sanandum, & immundos spiritus abiciendos. Ipse nempe est qui dixit: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, & qui manducat me, ipse viuet propter me. Vtinam nobis esset sensus, & desiderium certè sanandi efficacem cordibus nostris adhereret. Sacramenta, quæ nobis dominus reliquit, sufficientissima sunt ad omnem morbum animæ repellendum. A qui nos miseri corporibus morituris ægrotantibus omnem adhibemus medicamentum, quemadmodum illa, quæ sanguinis fluxum patiebatur, in medicos omnia sua consumpserat, neq; conualuerat. Si autem anima aliquo vitio laboret, etiam si in sterquilino equorum, non curamus. Pius tamen dominus sæpe immittit nobis languores corporis, vt dum quærimus corporis salutem, animæ etiam eam quæramus. Contingit frequenter, vt cum iam medici non habent amplius quid faciant, nec forte pecuniam, quam quærant, ægrotus se humanis medicamentis videns destitutum ad spiritualia se cõferat, vota promittat, peregrinationes ad pia loca frequentet, eleemosynas pauperibus largiatur, ecclesiã deuotus intret, rem diuinam attentius audiat, peccata sua frequenter cõfiteatur, diuinã eucharistiam sumat reuerenter. Et dum corpore Christi pascitur, & prædicta operatur, salutem consequitur non solum corporis, quam quærebat, sed & animæ, quod nec in mentem veniebat. Sic fecit turba hæc tot fatigata morbis, tot concussa immundis spiritibus cum salutem corporum quærit, etiam venit, vt audiret illum: *ab omni* (inquit Euangelista) *Iudæa, & Hierusalem, & Maritima, & Tyri, & Sidonis.* Ad dominum (inquit Dauid) cum tribularem, clamaui. Cum quiesceret in stratu suo, & inde surgeret, & deambulare in solario vagus oculis huc, atque illuc, poterat dicere, peccaui. Cum autem tribularetur: Ad dominum (inquit) clamaui. *Quæramus igitur dominum, verbum eius, quod scripsere sacri euangelistæ, audiamus: sacramenta ecclesiæ (quæ ipse pro nostra salute reliquit) penitentia, & corporis sacratissimi eius frequentem.* Ita enim eius gratia, si ad sit nostra diligentia, salutem animæ, & corporis consequemur. *Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die, & exulta-*

Remedia
spiritua-
lia quæ-
renda &
sanitate
recupe-
randa.

te, ecce enim merces vestra multa est in caelis. Primò hic aduertendum octo beatitudines, quas posuit beatus Mat. c. 5. supra in cacumine montis dominum dixisse, quando non aderant turbæ, quoniam litera hoc dicit. Ascendit in montem, & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu. Hic autem dicitur: Cum descendisset de monte stante turba copiosa ex omni Iudæa. Itaque in planicie campi has tantum quatuor beatitudines coram populo discipulis iterum repetiuit. Quare autem has quatuor præ ceteris elegerit, nec prætereundum, nec segniter considerandum est. Quod litera ipsa sacri textus nobis satis, si meditemur attente, explanat. Dominus turbis quatuor præcipua vitia, quibus homines pereunt diciturus, voluit eleuatis oculis in discipulos beatitudines quatuor ex octo, quas supra montem dixerat, eligere, quæ ijs sunt vitij contraria, & numerando vitia opposita, remedium mundo per has quatuor beatitudines, si velint homines in ijs exerceri, ostendere. Manifestum est autem diuitias querentibus, & male possidentibus primam esse mundi ruina: corda nempe hominum sollicitudinibus pulsant, inquietant, & à Deo retrahunt, & quò plus augentur, eò magis desiderantur, & fit homo cupidus habendi eas. Cupiditas autem secundum Apostolum radix est omnium malorum, quæ non solum à spiritualibus retrahit, sed etiam à fide, teste eodè Apostolo. 1. ad Tim. 6.

Beatitudines octo, hic in 4. comprehendantur.

Cupiditas radix omnium malorum, & primum vitium ex precipuis mundi.

Quam quidam (inquit) appetentes errauerunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis. Contra hanc suavit dominus paupertatem dicens: Beati pauperes. Et ne existimarèt homines omnino se à bonis expoliandos, maiora promittit dicens, Quia vestrum est regnum Dei. Plus vobis donabitur, quàm quod reliquitis. Pro diuitijs datur regnum, pro temporalibus dantur æterna. Sic beati Apostoli optimam fecerunt commutationem, quam dominus omnibus predicauit. Quod beatus Apostolus priusquam de cupiditate, & ijs qui diuites fieri volunt. 1. ad Timo. 6. scriberet, ait: Habentes autem alimèta, & quibus tegamur, ijs contenti simus. Dominus verò huic beatitudini opposuit dicens: verumtamen vae vobis diuitibus, qui habetis hic consolationem vestram. Hoc enim uerò primum malum est, quod demergit homines sepe in interitum sempiternum. Et hæc est maxima tentatio in toto orbe dispersa, quam & demon domino tantquam fortissimam loco ultimo posuit in deserto, cum illi omnia regna mundi se daturum promitteret. Ideo opponitur illi prima beatitudo, vt expectatione tantum præmij, regni. scilicet Dei retrahat se à cupiditate & auaritia diuitiarum. Quas si contingat habere, dicat cum David ps. 61. Diuitiæ si affluant nolite cor apponere. Diues fuit Iob inter omnes orientales, dicit scriptura. Diues Abraham in possessione auri & argenti, diues & ipse David, sed non diuites cupientes diuitias, neque amantes, sed cor habentes liberum

Diuitiæ periculo sæ anime salutis.

tan-

tanquam si nihil possiderent. Vnde & psalmo præallegato dicitur: Rapinas nolite concupiscere: diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Duo pariter coniunxit, ne concupiscamus, & ne diuitias amemus. Beati igitur pauperes, quia vestrum est regnum Dei. Secundum autem vitium occupans homines est cib⁹, & potus. Omnes ferè diligunt opiparam habere mensam, & multi quærunt multa, & exquisita fercula. In tantum creuit hoc malum, vt libri habeantur inter Christianos typis excusis, in quib⁹ varia ferculorum genera continentur, & ad iugulandos homines à coquis leguntur discipulis suis: plures enim occidit gula, quam gladius. Et quamuis, multa legantur ad medicandos homines ex varijs medicorum libris, multa etiam leguntur ad occidendos homines à coquis. Oritur etiam à gula incontinentia, maximum, & in toto orbe perniciosissimum malum. Extenuat vitâ corporis, animam foedissimam reddit, cor & bonas aufert cogitationes, dicente domino per Ose. c. 4. Fornicatio, vinum, & ebrietas auferunt cor: His dicit à domino: Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Et infra c. 21. ait: Attendite autem vobis ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Hi cum diuite illo epulone cruciatur esurie, & siti, qui gutturam aquæ petiuit & nunquam illi est data, vt domini semper impleatur sententia: Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Tertium malum generale huius seculi est vana lætitia, quâ om-

nes ferè quærunt iocis, risu, mimis, musicis, spectaculis, & his similibus. Nulla cura est mortalibus de lugèdis peccatis, de stenda morte Christi, de sua in memoriam reuocanda. Omnem fugiunt mortales tristitiam, & omnem quærunt caducam lætitiã. His dicitur, Væ vobis, qui ridetis nūc, quia lugebitis & flebitis. E contra dicitur: Beati qui nūc fletis, quia ridebitis. Prout etiã beatus Apostolus Petrus epistola. 1. c. 1. ait de Christo domino loquēs: In quē nunc quoq; non videntes creditis, credentes autem exultabitis lætitiã inenarrabili, & glorificata, reportantes finem fidei vestræ salutem animarum vestrarum. Non negat dominus spiritualem hic habendã lætitiã, qua & ipse exultauit in spiritu sãcto, & exultauit spirit⁹ Mariæ in Deo salutari suo. Sed ad vanam seculi lætitiã repellendam, & fletum peccatorum inducendum ait: Væ vobis qui ridetis nūc, quia flebitis, & Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Quartum malum huius seculi est adulatio, cum laudantur iniqui, & suos habet assentatores, & alter alterius vitia laudant: superbiam & vindictã magnanimitatem, & fortitudinē appellates, terrenos amores, & delicias nimiam sapiētiam reputantes, diuites foelices, & magnates predicant, & alijs dominari magni faciūt. Væ cum benedixerit vobis omnes homines, secundum hæc faciebant pseudoprophetis patres eorum. Prædicabatur falsi prophetæ beati, quemadmodum rex Achab, & Iezabel eius vxor mag-

Gula. 2.
vitiū m.

Incontinentia gula
la filia.

Adulatio. 4. vitiū.

Gaudiū
vanum
3. vitiū.

magni faciebant prophetas Baal. E contrario autem: *Beati eritis cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum propter filium hominis: gaudete in illa die, & exultate, ecce enim merces vestra multa est in caelo. Secundum hac enim faciebant prophetis patres eorū.* Itaq; bonos & veros prophetas eiciebant, falsos verò honorificabant patres eorū, hoc est principes eorum, & sacerdotes eorum, & scribæ, & pharisæi eorū. Itaq; ex hoc colligitur textu contra quatuor præcipua mundi vitia dominum opposuisse discipulis, & turbis quatuor oppositas beatitudines, vt illa vitia cauenda ostenderet, & has virtutes sectandas omnibus manifestaret. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium, per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 87. in Euangelium beati Luca ex cap. sexto.

Sed vobis dico qui auditis, Diligite inimicos vestros, benefacite ijs qui vos oderunt, benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos: & qui te percusserit in maxillam vnā, praebe illi & alterā: & ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue, & qui aufert quae tua sunt, ne repetas. Perfectionis euāgelicæ sunt omnia hæc, & mutuæ obseruandæ charitatis, & pacis monita: quæ si obseruarentur à fidelibus, multa auferretur de me

odio Christianæ reipub. peccata. Omnibus igitur generale est mandatum, diligere inimicos. Ideò ait, *vobis dico, qui auditis:* hoc est omnibus tam discipulis, quàm astantibus turbis. Odium habere nocentibus nobis peccatum mortale est. Qui odit fratrem suum (inquit beatus Ioannes. 1. c. 3.) homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida nõ habet vitam æternam in se manentem, hoc est gratiam, qua ad vitam peruenitur æternam. Tria faciunt inimicos diligibiles. Vnum est quoniã qui hoc præcipit, cum Deus sit, ipse nos cum inimici essemus, dilexit, & pro nobis mortem crucis sustinuit. Quod & beatus Apostolus Paulus ad Rom. 5. non paucis agit verbis. Commédât autem (inquit) charitatem suam Deus in nobis, quoniam si cum adhuc peccatores essemus secundum tempus Christus pro nobis mortuus est. Et paucis interpositis repetit: Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filij eius, multò magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Igitur si ille, cum Deus sit, inimicos suos sic dilexit, nos homunculi quid superbim⁹, quid erecta & dura ceruice persequimur, cur de inimicis vindictam quærimus? Nobis profectò dicitur, Diligite inimicos vestros. Secundū, quod facit inimicos diligibiles est, quoniam plus nocemus nobis metipsis odiendo illos, quàm illis. Animam enim verò nostram occidimus, corpus continuo odio extenuamus singulis diebus, singulis horis cogitantes vindictā. Que

Odium peccatū mortale.

Tria sunt quæ faciunt vt inimicos diligamus primum est.

secundū

cum

cum sit peccatum, plus nocet animæ, quam corpori inimici, & si occidatur, vel quodcumq; illi malum procuremus. Et sicut qui vellet gladium in inimicū vibrare, si prius cor proprium transfigeret, sibi perniciosius vuln⁹ inferret, quā inimico: sic qui odium habet in corde, lethale sibi vulnus intulit: quod minus potest nocere inimico, etiam si illum in corpore lædamus. Igitur ne cruciemur odiendo inimicum, & peius nobis vulnus inferamus, quā illi, diligendus est inimicus. Postremò autem diligibiles facit inimicos illud, quod refert beatus Apostolus Paulus ad Rom. 12. Non vos defendentes charissimi, sed date locum iræ, scriptum est enim: Mihi vindictā, & ego retribuam, dicit dominus. Habemus vindicantem Deum, qui nos de inimicis nostris, nisi nobis illa damna refartiant, vindicabit, nec finet sine ultione abire. Qui neq; munus vult de eorum manu suscipere, nisi nobis reconciliantur prius. Mat. 5. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordat⁹ fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuū. Si enim homo ab aliquo pateretur iniuriam, & rex statim illi occurreret: Si ne, ego volo te vindicare, animo pacato quiesceret. Cum igitur dominus Deus noster velit esse vindex noster, & inimicis nostris vindictam referre, stultum est velle nos odisse, & vlcisci id, quod Deus vult punire. Diligamus igitur ini-

nicos nostros, & bene faciamus ijs, qui oderunt nos. Nihilomin⁹ benefacere in necessitate extrema præceptum est obligans ad mortale (si possimus) nisi succurramus. Benedicere & orare perfectionis est: maledicere autem, & ab orationib⁹ generalibus excludere inimicos, mortale. De percussione in maxilla secundū animi præparationē obligatorium est. Tenemur enim si pro honore Dei, vel salute proximi hoc sit necessarium, ad alteram exhibendam esse parati, alias non. Nam dominus cum ab iniquo seruo pontificis alapa pro peccatis nostris cederetur, cum esset paratus alterā exhibere pro honore Dei, sicut in domo Cai phæ actu exhibuit, dicente Isa. 50. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus, nihilominus respondit: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem bene, quid me cœdis? Donatio tunicæ ei, qui aufert pallium, necessitatis est quando ille, qui portat, debitor est: perfectionis cum ne molestus sit, & iurgia excitet, si ue hitem (nisi nudus remaneas) velis dare. Omnipotenti te tribue, necessitatis est, cum sibi debita postulat, perfectionis cum postulat iniuste si dones. *Ab eo, qui aufert quæ tua sunt, ne repetas:* hoc sublimæ perfectionis est non repetere ab eo, qui aufert bona quæ sua non sunt, sed tua. Nihilominus tamen si paratus est falso iurare sua esse, & tu nō indigeas, ut animā proximi à peccato periurij libereres, postquam illum auferre videris, ne repetas. Omnia hæc charissimi, qui

Quando altera maxilla percurienti exhibenda sit.

Tertium

Reconciliatio necessaria.

Reconciliatio necessaria.

in hanc lectionem deuenieritis, scitote veram esse formam Christianæ vitæ. Cæterum si hæc secundum malitiam temporis volueritis accipere, difficilia quædam fortè videbuntur: veruntamen si illa consideratione veri hominis Christiani mensi fueritis, præ se ferre odore diuinum sentietis. Omnia porrò hæc animum hominis reddunt pacatissimū, vitam præstant quietissimam, fructum afferunt inæstimabilem. Neq; hæc perfectè potest intus sentire, qui se non ab omnib; huius seculi nequam illecebris, & vanis abdicauerit negotijs. Qui enī præ oculis semper Christum gerit, qui vitam hanc caducam despicit, qui omnibus corde spretis ad beatorum felicitatem properat, & ad illam totis virib; fatagit peruenire, quæ difficilia sunt facillima æstimat, & tanquā verus Christi imitator currit post eum corde dilatato in ipsum. Viam mandatorum tuorum (inquit Dauid) cucurri, cum dilatasti cor meum: Non enim angustū cor quærit Christus, nec in angulo seculi moratur, sed in ijs, qui omnibus spretis his paruulis mundi honoribus, & gaudijs sola quærunt cælestia. Cum essem (inquit beatus Paulus. 1. Cor. 13.) paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus: quando autem factus sum vir, euacuauī quæ erāt paruuli, videlicet cogitationes, sciētiam, & verba. Porrò si hæc euacuauerimus & in altum cogitationes nostras deduxerimus, & sapientiam, diuina verba, & vitam perfecti viri habuerimus

tunc hæc omnia, quæ prædicta sunt, facillima factu videbuntur gratia domini nostri Iesu Christi. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū. Amē.

¶ *Tractatus. 88. in Euangelium beati Lucae ex cap. sexto.*

ET prout vultis vt faciāt vobis homines, & vos facite illis similiter. Et si diligitis eos, qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? Nā & peccatores diligentes se diligunt. Et si benè feceritis ijs, qui vobis benefaciunt, quæ vobis est gratia? Si quidem & peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis ijs, a quibus speratis recipere, quæ gratia est vobis? Nam & peccatores peccatoribus faciunt, vt recipiant equalia. Veruntamen diligite inimicos vestros, benefacite, & mutuum date nihil indesperantes, & erit merces vestra multa, & eritis filij altissimi, quia ipse benignus est super ingratos & malos. Consequentia sunt verba ista superioribus de veste donanda, de iniuria toleranda, de oratione pro inimicis agenda, de tribuendo postulanti. Quod enim quisq; vult sibi à proximo fieri, hoc & illi faciat lex naturalis est. Ex quibus verbis colligimus euangelicam legem à naturali non discrepare. Nihil enim magis rationi cōsentaneum est, quàm id, quod nobis volumus ab alijs præstari, hoc illis præstare. Optima concordia hæc. Itaq; si hoc tantum obseruauerimus præceptū nō dubium quin omne euitaremus peccatum in proximos, quod crebro com-

mitti-

Vere Christi imitatori etiam quæ difficillima videntur facilia sunt.

Lex euangelica nō discrepat à naturali.

Per
tio
to
gel
ta.

mittimus. Cum enim priora tria præcepta decalogi ad Deū pertineant, puta de Deo diligēdo, non iurādo, festis obseruādis: septē alia ad proximos spectāt, de honore parentū, non occidēdo, non mechādō, non furādō, non alienā vxorem, aut bona cōcupiscēdo. Facile quisq; hæc septē, facile etiā illa tria, quæ ad Dei honore spectāt obseruaret: tūc enim facilē diligeretur Deus, si dilectio proximorū ad inimicos extēderetur. Exēpla nūc dominus de dilectione inimicorū ponit tā quā iterū, ac sæpe hanc dilectionē commēdaturus: ne fortē deciperemur nobis persuadētes legē Dei fatis adimplere, si amicos, & benefactores nostros diligam⁹, etiā si nobis mutuātibus mutuem⁹. Hæc enī non habēt meritū ante dñm, & si laudentur à filiis huius sæculi: nempe hoc magis potest dici amor propri⁹, quā charitas. Hanc nobis dñs tanquā excellentiorē vitam & perfectiorē in toto Euangelio demōstrat, quoniā ipse charitas est (vt inquit beatus Ioānes) & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo: Hæc & si possit erga amicos & cōsanguineos haberi, tamē cum ab illis expectem⁹ repēdi quæ illis bona facimus, nec perfectionis, nec meriti est, quia peccatores (inquit dñs) se diligētes diligūt, benefaciētibus bene faciunt, mutuātibus, & ipsi mutuāt. Dñs autē charitate sua nō ex operib⁹ iustitiæ, quæ fecimus nos, de coelo veniēs, & humanitatē nostrā assūmēs, vult nos hac virtute maximè præditos esse. Quam beatus Apostolus Paulus eius discipulus de coelo

factus, tanquam omnium virtutum superiorem postquam multa alia docuit Corinthios ostendit dicens. 1. Corin. 13. Emulamini autem charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demōstro. Si linguis hominum loquar, & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonās, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatē autem nō habuero, nihil mihi prodest. Deinde maximas discurrit charitatis gratias, & virtutes maximas: & postremò illam super fidem, & spē collocat. Ecce quanta beatus Apostolus dixit exijs, quæ amicis communicamus, distribuere facultates, tradere seipsum: ceterū sine charitate nihil prodest hæc facere. Ideò dominus explodit ea, quæ facim⁹ naturali, siue (vt melius, & verius dicam) mercenaria dilectione: hac nimirum totus orbis repletus est. Mercenariam dixerim dilectionem eam, quam habemus, vt nobis eadem, quæ facim⁹, repēdantur in mutuationib⁹ alternis, in cōiuijs reciprocis, & huiusmodi plurib⁹. Viri Christiani deberēt reuera dilectionē hanc in charitatis dilectionē cōmutare, & amicos, & cōsanguineos charitate diligere, etiā vir vxorē, & vxor virum parentes filios, & filij parentes. Tūc nepe

Charitas omnibus virtutibus excellior.

Perfectior in toto Euangelio vita.

Mercenaria dilectio non est vera charitas.

meritoria esset dilectio, & actus charitatis gratia non frustrarentur, quia in Deo essent facti. Ideò dominus tot exēpla posuit de inimicorum dilectione, vt nos ad charitatis amorē induceret. In illo autem verbo, mutuū date nihil inde sperantes, omnem prorsus à lege euangelica damnauit vsuram, & vsurariū modos, quos infatiabilis cupiditas hominū adinuenit suggerente diabolo, vt per varias vias vsurariū animas secū in infernū duceret. Dominus autē magnam mercedem proposuit charitate proximis mutuātibus sine spe lucri, dicēs: Et erit merces vestra multa. Hoc primum. Alterum est: Et eritis filij altissimi quando hæc inimicis etiam præstiteritis, quia ipse benignus est super ingratos & malos. Hęc duo sunt præmia charitatis. Itaq; in hoc seculo filij Dei per gratiam nuncupantur, quod maximū priuilegium est. Et quis est, qui si à rege aliquo adoptaretur in filium, nōn pro magno hoc haberet honore? Etenim ceteri regni proceres illi nouā exhiberent reuerētiam, & in loco filiorū regis ab eis collocaretur. Quātò ergo filij Dei locū eminentiorē habebunt in cęlo? Et eorū magna est merces. Videte (inquit beatus Ioānes, 1. epist. c. 3.) qualē charitatē dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur, & simus. Charitati hæc ascribit dignitas, non amor mercenario. Igitur dilectionem secundum seculum cum charitate commutemus, vt & filiorum Dei nomen, dignitatem, & honorem, & magnam illam, quam nobis promittit do-

minus, mercedem in futuro seculo consequamur, gratia eiusdem domini nostri Iesu Christi. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium, per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 89. in Euangelium beati Luca ex cap. sexto.

Estote ergo misericordes sicut & pater vester misericors est. Nolite iudicare & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini. Dimittite, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. *Mensuram bonam, & confertam, & cogitatam & superfluentem dabunt in sinum vestrum: eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.* Non cessat dominus commēdare nobis charitatem, vt sciat, qui hanc fideliter custodierit (quæ vtique sine fide & spe esse non potest) suæ salutis se esse securum, si vsq; ad obitum suū se ab illa non subtraxerit. Et quoniam dixerat hos filios per adoptionem Dei esse, & magnam eorum certamq; mercedem, & in beneficentia inimicorum, & dilectione Deo assimilari, qui bona tribuit ingratis, & malis: concludit tandem debere nos esse misericordes sicut pater noster coelestis misericors est. Honor maximus est talem imitari parentem. Quam imitationem in ijs operibus constituit, quibus Deus imitabilis est, videlicet in misericordia inimicis, & proximis & indigentibus ministranda. Namquē in creatione orbis & genera

Vsura & vsurariū modi Christianis interditi.

Charitatis præmia duo

quod dicitur in 1. epist. c. 3. quod dicitur in 1. epist. c. 3.

Re ca

Mensura quæ meretur Deum

nerali prouidētia, in miraculis edendis nō nobis imitatio commēdatur, sed in operibus misericordiæ exercendis, quæ Dei gratia singulis horis possumus proximis exhibere. Neq; sine sc̄nore hæc precipit: si enim misericordiā faciamus, misericordiam & nos cōsequemur. Nō enim iniustus est Deus (inquit beatus Apostolus Paulus ad Heb. 6.) vt obliuiscatur operis vestri: quinimo tanquam iustus arbiter, si non iudicauerimus proximum, non permittet nos iudicari à proximis. Mirabilis reciproca hæc causa. Male iudicās & peruerse proximum, male iudicaberis & tu ab alijs: damnas iniuste proximum, damnaberis & tu à proximis. Non donas egentibus, nec si egeas inuenies donantem tibi. Aequalis est statera Dei, æquale iudiciū eius. Vis inuenire donatē? Vis non iudicari, non condēnari? Ne iudices, & nō iudicaberis: ne damnes, & non dānaberis: dimitte, & dimittetur tibi. Quin etiam reuera hæc custodienti, dabit dominus mensuram bonam in sinu eius, & confertam, & coagitatam, & super effluentem. Talis est Dei nostri magnificentia. Sufficeret donare æquali beneficienti, hæc est mensura bona. Cæterum vltra extendit misericordiæ terminos dominus: confertam nempe tribuet, hoc est vsq; ad summum plenā. Iam hoc quidē satis erat, sed non satis est benignitati redeptoris, coagitatam præstabit, inquit, hoc est conculcatā, vt plus capere possit vsq; quo super effluat. Dedit quis æqualia, dabitur super effluēs mensura in sinu

eius, magnis augebitur bonis superfluētis mensurā. Quanto honore sublimate fuerint beati apostoli domini, quibus vnā cum turbis hæc dicebat dominus, totus orbis est testis, quātis diuitijs aucti sint. Nihil habentes & omnia possidentes (inquit beatus Apostolus Paulus. 2. ad Corin. 6. Idem de omnibus sentendum est sanctis, qui omnia pauperibus distribuerūt, quibus deinceps nihil defecit, ad quorum sepulchra curuantur seculi imperatores, quorum reliquias venerantur seculi potestates. Mihi autem (inquit Dauid) nimis honorati sunt amici tui Deus. Mensura illis donata est conferta, & bona, & coagitata, & super effluens. Quod si in hoc seculo tantæ venerationis sunt, vt nihil illis misericordiæ subtrahatur, quid dicendum erit de mensura, quæ illis donata est in cœlo? Vtique hæc satis conferta & super effluens est. Merito quidem cum Dauid dicere possunt psalm. 47. Sicut audiuius (videlicet ex Euangelio, domini dum essemus in seculo) sic vidimus in ciuitate domini virtutum, in ciuitate Dei nostri: De⁹ fundauit eā in æternum. O si in anum hominis hæc veniret consideratio, parum illi videretur omne, quod in seculo patitur. Septem anni Iacob, quibus seruiuit, vt in vxorem sibi daret Laban Rachelem filiam suam (vt refert scriptura) illi pauci videbātur, propter dilectionis magnitudinē. Gen. 29. Quanto magis deberet pauci videri anni, quibus quis Deo seruiēs nō iudicat malē, nō condēnat pperā, donat,

Reciproca causa.

Mensura qua suis meretur Deus qualis.

donat, & inimicis dilectionem præstat & operam, vt possit frui in perpetuū visionē diuina. Quod & beatus Apostolus Paulus satis explicat. 2. Cor. 4. dicēs: Id enī, quod in præsentī est momētaneū & leue tribulationis nostræ, supra modū in sublimitate æternū gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplāribus nobis quæ videntur, sed quæ nō videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt. Nos enim, vt paruuli, ne auferatur è manibus pomū, amittimus regnum, & æterna pro temporalibus commutam⁹. Quis enī alius, nisi stultus, tale faceret cōmutationem? Esse autē multos huiusmodi asserit Salomō in Ecclesiaste, c. 1. Peruersi difficilē corriguntur, & stultorū infinitus est numer⁹. Quod autē sint tanquā pueri, qui pro pomo cōmutant opulētā hereditatem, inquit Prou. 1. Vsq; quo paruuli diligitis infantiam? & stulti, ea, quæ sibi sunt noxia cupiēt? Dominus autē nobis dignitatē adoptionis gratuitē in Dei filios proponit, & Deum nostrū appellat parētem. Vt sitis filij patris vestri. Et, Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Deīde quæ acturi simus. Date, & dabitur vobis: nolite iudicare, nolite condēnare. Postremō verō prupōnit mēsurā bonā confertā, coagulātā, & super effluētē, ne cōmodis suis videatur hęc pponere dñs, sed tantū nostrā in omnibus querere vtilitatē, honorē, diuitiasq; sempiternas. Quod si quisquā his spretis nec proximis indigētibus bonā largiat,

nec inimicos diligat, vtiq; nō euadet cōtrariā illā sententiā: Quā reor hanc fore: Mēsuram pœnarum cōfertam, & perpetuam date illi, qui non fecit misericordiā. Et quis est, qui possit inferni explicare pœnam, & cruciatum? Quē admodum enim Isaias dixit, c. 64. Oculi non vidit Deus absq; te, quæ preparasti expectātibus te. Et diuus Paulus. 1. Cor. 2. idem referens ait: Quod oculus nō vidit: neq; auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparauit Deus ijs, qui diligunt illum. Sic profectō nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ sint tormēta in inferno damnatorum. Cōferamus igitur vtrumq; cum medio vitæ nostræ, quæ medium est inter cœlum & infernum, & ita domini pœcepta custodiamus, illumq; super omnia diligamus, quatenus nō pœnarum nobis detur mēsurā referta, sed gloriæ super effluēs, gratiā dñi nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per oīa secula seculorum. Amen:

Inferni
pœnæ.

origina
litas

stultorū
infinitus
numerus

Tractatus. 90. in Euangelium beati Lucae ex cap. sexto.

Dicebat autem illis & similitudinem. Nunquid potest cæcus cæcum ducere? Nonne ambo in foueam cadent? Nō est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabē autē, quæ in oculo tuo est nō consideras? Aut quomodo potes dicere fratri

tuo, Frater sine, eijciam festucam de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabem non vides? Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies vt educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona qua facit fructus malos, neq; arbor mala facies fructum bonum. Unaquaq; enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neq; enim de spinis colligunt ficus, neq; de rubo vindemiant vna. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro profert malum: ex abundantia enim cordis os loquitur. Ad ea, quae dominus antea dixerat, adsit similitudinem de caeco ducente caecum. Hoc praecipue ad phariseos, & scribas, qui aderant vna cum turba, refertur. Ij enim de dilectione inimicorum caecam proferebant sententiam, amicos quidem diligi debere, inimicos autem odio prosequi licitum esse. Et benefaciendum tantummodo amicis, & accommodandum, extraneis vero foenerandum.

Pharisei
& scribae
caeci.

Hos dominus caecorum numero ascribit, & tanquam cauendos turbae insinuat sub similitudine caeci hominis, qui alium vult caecum ducere, & sic ambo in foueam cadunt. Populus caecus est, & a maioribus illuminatur. Si igitur duces eius caeci fuerint, & ipsi ruent, & populus vna cum ipsis damnabitur. Dominus vero magister est veritatis. Qui autem ex phariseis & scribis, & sacerdotibus se existimabant supra id, quod dominus docebat, scire, falsebantur: cum dominus sit patris sapientia, & Dei filius, qui vna cum patre & spiritu sancto

legem dedit ipsis Iudaeis per Moysen. Perfecti tunc essent magistri cum secundum domini explanationem legem obseruarent: Cum autem ipsi maximis tenerentur peccatis paleam in oculo cuiuslibet de populo execrabantur non videtes trabem in oculo suo, qua caeci erant cupiditate. Non enim erant arbores bonae cum fructus mali omni die ab ipsis erumperent. Neque de spinis peccatorum ipsorum dulcem vnam quiscquam poterat colligere, neque ficus. Et satis noti erant omni accuratius vitam eorum intuenti plenam rapinis, & hypocrisi. Quod ex verbis eorum constabat, vtique cum omnia proprios usus, & commoda respicerent. Et illuc tendebant verba eorum, quod quicquam commodi vergebat. Cum autem semper in ore ipsorum tendentia in propria commoda audirentur verba (nam ex apotheca cordis haec ore promebant) tale erat cor horum Iudaeorum, tales cogitationes eorum, talis & vita. Ideo dominus illos cauendos turbae annuntiat sub similitudinibus caecorum, & arborum fructus, & cogitationum cordis. Vtinam & hoc tempore huiusmodi similitudines non reperiatur in nobis, ne de nobis illud Isa. 43. dicatur: Educ foras populum caecum & oculos habentem, surdum & aurei sunt. Nec spinis peccatorum obstiti malos fructus reddam. Cor enim abundet bonis cogitationibus, sanctis meditationibus, & tunc os nostrum loquetur bona. Nam quemadmodum vas plenum bono liquore ex se bonum odorem refundit,

Proprij
comodi
at id est
mi phari
sei.

quod si liquorem effundas, domus impletur odore: sic cor si bonis & sanctis cogitationibus plenum sit, os loquitur verba suavissimi odoris, quæ audientes ædificat & ad bene viuendum accendit. Cordis autem inflammatio ab igne diuini amoris procedit, nutritur autem lignis meditationis. Vt autem meditatio in corde conseruetur oportet linguam refrænare, & paucis diem transigere verbis. Ecce omnia hæc peculiariter nobis spiritus sanctus per os David suggerit, dicens ps. 38. Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me. Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis: & dolor meus renouatus est. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis. Quid autem ex hac meditatione resultauerit prosequitur, corde iam incalescente igne diuini amoris meditatione nutriti. Locutus sum in lingua mea: Notum fac mihi domine finem meum, & numerum dierum meorum quis est, vt sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te. Veruntamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. Ex meditatione utique verba coram Deo fudit, quibus notitia sui finis habere desiderat. Iam non ea, quæ sunt mundi, loquitur: sed finem suum ante oculos habens fatetur nihil se in conspectu domini esse, fatetur omnia huius seculi, & omnem hominem vanitatem esse. Ecce labiorum fructus

Meditatio pluri-
mum prodest.

exterior procedens à thesauro cordis interiori. Vnde & Osee dicit c. 14. Omne aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum. Quod secutus beatus Apostolus Paulus ad Heb. 13. ait. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus per ipsum. i. Christum. De quo paulo superius locutus est: Offeramus hostiam laudis semper Deo. i. fructum labiorum confitentium nomini eius. Illuminati igitur ab ipso Christo Iesu domino nostro non sicut cæci sacerdotes, scribæ, & pharisæi cæcum populum in foueam cadere nobiscum faciemus. Sed corde igne charitatis succenso nutrito meditatione mortis, & seculi vanitatis fructum reddemus laudis Deo, fructum spiritualis profectus, fructum bonorum operum, quibus & proximos iuuabimus, & ad bonum incitabimus, fructum humilitatis, castitatis, & patientiæ, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 91. in Euangelium beati Lucae ex cap. sexto.

Quid autem vocatis me domine, domine, & non facitis quæ dico? Omnis qui venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini edificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum supra petram. In inundatione autem facta illi sum

est

est flumen domui illi, & non potuit eam mouere, fundata enim erat supra petram. Qui autem audit, & non facit similis est homini adificanti domum suam supra terram sine fundamento. In quam illisus est fluvius, & continuo cecidit: & facta est ruina domus illius magna. Cum dixisset dominus ex cordis abundantia os loqui, tollit à consuetudine pharisæorum, & scribarum fictitia & adulatoria verba, quoniam vocabat eum dominum, vocabant aliàs præceptorem, & magistrum. Quid ergo vocatis me magistrum & dominum, & non facitis quæ dico. Hoc versipellium hominum est cor habere veneno plenum, & ore benevolentiam captare. Est hominum genus simile scorpionibus, qui vultu blandiuntur, & subito cauda aculeo venenato feriunt. Laudabat verba dñi, & voce tenus blandiebantur: cæterum nec quæ audiebant opere exercebant, nec domino credebant, immò etiam persequebantur: & aliquando occultè, sæpe verò publicè illius verbis, & miraculis aduersabantur. Lex autem euangelica non auditores verbi, sed factores approbat. Quod & beatus apostolus Paulus ad Ro. 2. perspicua confirmat sententia dicens: Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Ideo illis premitit iram, indignationem Dei, & angustiam, qui audiunt legem & non faciunt, sed male operantur, dicens. Iis autem qui sunt ex contentione, & non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira, & indignatio, tribulatio, & an-

gustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primùm & Græci. Necessè igitur est viro Christiano, si salutem consequi vult euangelicam, operibus bonis se exercere, & opere, quæ in Euangelio dñi audit, efficaciter adimplere. Aliàs dicitur illi: Quid me vocatis domine, domine, & non facitis quæ dico? Confundit his verbis Lutheranam heresim dominus, & omnium de sola fide, quam Christum dominum Deum credimus, & imploramus, gloriantium. Perinde enim est ac si diceret: Si non facitis quæ dico, si bonis operibus minimè exercemini, frustra me vocatis dñm, Deum, & magistrum. Quam sententiã dñs similitudine comprobatur illius, qui ædificat domum supra petram. Quæ licet inundet flumen, eamque vndequaque circumdet, fixa tamen manet propter firmitatem fundamenti, supra quod fundata est. Hoc profectò notandum reor. Quæuis enim fide fundati sumus, & fide stemus, dicente Apostolo Paulo: Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. 1. Cor. 3. Et ad Ro. 11. Tu autem fide stas, noli altum sapere, sed time. Nihilominus tamen, ut fixum sit fidei fundamentum & stabile, quod credimus in Christum Deum & hominem, necesse est fidei opera addere: ut etiam si illidantur flumina, domus securam permaneat propter solidum fundamentum fidei & charitatis operatis. Qui enim (inquit dñs) audit verba mea, & facit ea, similis est homini ædificanti domum supra firmam petram. Itaque: ut sit immobile funda-

Opera necessaria sunt, nã nuda fides non sufficit contra hereticos.

Pharisæi venenosi adulatores.

Non auditores sed operes factores verbi Dei approbantur.

mentum, verba quæ audimus ex euangelio, operibus necesse est impleamus. Atq; ita quantūcūq; inudent tribulationes, quantumcūq; adueniat seumors, non potest auellere à suo fundamento domum. Qui hæc faciunt salutem euangelicam consequuntur translati à morte in vitam, & foelicitatē sempiternam. Alij vero qui audiunt & nō faciūt, cum venerit repētina calamitas, domus à fundamento corruet, dicente scriptura Prouer. i. Vocauī, & renuistis, extēdi manum meam, & non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoq; in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit: Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tēpestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio & angustia: tunc inuocabunt me & non exaudiam, mane consurgēt, & non inuenient me, eo quòd ex osam habuerint disciplinam, & timorem dñi non susceperint, nec acquieuerint consilio meo, & detraxerint vniuersæ correctioni meæ. Comedent igitur fructū viæ suæ, suisq; consilijs saturabūtur. Hi sunt qui audiētes domini sermones nō exequuntur eos, immo negligunt, aliquādo vero & sepe etiā detrahūt. prout faciebant isti sacerdotes, scribæ, & pharisæi. Quibus cum venit repentina calamitas euerisionis Hierosolymæ, & totius Iudææ per Romanos imperatores, vociferantes nō sunt exauditi. Immo quasi ab impetuoso flumine allisa est tota

eorum terra, quoniam verbū quod audierunt, non fecerunt, nec crediderunt. Caueant igitur nostri temporis sacerdotes, & religiosi, caueant Christiani principes seculi, caueat vniuersa Christiana plebs, ne vnicuiq; nostrū accidat, quod accidit his audientibus & non facientibus, ne repentina veniat super vnumquēq; nostrum calamitas quasi tempestas valida. Merito enim uerò non exauditur, qui cum à Deo vocatur, non audit. Caueamus in interitu Iudæorum. Foelix, quem faciūt aliena pericula cautum. Hoc magnificè beatus Apostolus Paulus ad Ro. ii. profequitur agens de vtroq; populo Iudæorum. s. repulso, & flagellato, & gentium eorum loco suscepto & eleuato. Et post multa in hac lectione percurra concludit dicens: Vide ergo bonitatem & seueritatē Dei: in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem, in te autem bonitatem Dei si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat: Vnusquisq; igitur non sit obliuiosus auditor, sed diligens operator: vt cū hora inundantis mortis aduenerit non corruat, verum etiam immobilis perseueret in fide & operibus bonis, vt tandē foelicitatem æternam consequatur, gratia domini nostri Iesu Christi. Cui cum Patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorum. Amen.

De interitu & exitio Iudeorum exemplū nobis sumendū.

Indignatio domini in tardos & negligentes

Tracta-

Tractatus. 92. in Euangelium beati
Luca ex cap. septimo.

VM autem impleisset
omnia verba sua in au-
res plebis, intrauit Ca-
pharnaum. Centurio-
nis autē cuiusdam ser-
uus male habens erat
moriturus, qui illi erat pretiosus. Et cum au-
disset de Iesu misit ad eum seniores Iudæo-
rum rogans eum vt veniret, & sanaret ser-
uum eius. At illi cum venisset ad Iesum ro-
gabant eum solícite dicentes ei: Quia dig-
nus est, vt hoc illi præstes: diligit enim gen-
tem nostram, & synagogam ipse adificauit
nobis. Iesus autem ibat cum illis. Et cū iam
non longè essent à domo misit ad eum cen-
turio amicos dicens: Domine noli vexari,
non enim sum dignus vt sub tectum meū
intres. Propter quod & me ipsum non sum
dignum arbitratus vt venirem ad te: sed
dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam
& ego homo sum sub potestate constitutus
habens sub me milites. Et dico huic vade, &
vadit, & alio venit, & venit, & seruo meo fac
hoc, & facit. Quo audito Iesus miratus est,
& conuersus sequētib; se turbis dixit: A-
men dico vobis, nec in Israel tantam fidem
inueni. Et reuersi qui missi fuerant, do-
mum inuenerunt seruum qui languerat,
sanum. Centurio centum sub se mili-
tes habens habitabat Capharnaum ad
ciuitatis custodiā, sic prouidētibus Ro-
manis ne Iudæi erecta ceruice rebello-
nem aliquam excitarent. Sic etiam le-
gimus in Actis apostolorum, cap. 10. de

Cornelio centurione habitāte Cæsareæ:
Dominus autem cum impleuisset, que
prædicta sunt capite præcedenti in au-
res plebis, intrauit in ciuitatem Caphar-
naum. Quod cum resciuisset centurio,
cuius domi seruus paralyticus iacebat
proximè moriturus, qui illi erat utilis,
misit legatos aliquos ex senioribus Iu-
dæorum ad Iesum, vt veniret, & sana-
ret seruum eius. Curā, quam erga egro-
tantes seruos habere debemus voluit do-
minus etiam in Euangelio describi. Ni-
hil enim eorum, quæ ad salutem eorū
spectant, omittere debet quicumq; fide-
lis Christianus: præcipuè autem addu-
cere Iesum, & illum inuocare vt sanet,
curando omnino egrotis suis sacramē-
ta confessionis, & communionis corpo-
ris domini quam citò administrari. Se-
pe tamen contingit propter peccata
paralyticū, & alios morbos totum occu-
pare hominem. Quare quibus incum-
bit cura ægrotorum oportet sacramen-
tis pœnitentiæ, & eucharistiæ illis oc-
currere, vt a motis peccatis facilius salu-
tem corporis consequantur. Aduocat
per seniores Iudæorum Christum pro
salute serui dominum. Aduocemus &
nos illum per orationes sanctorum, vt
dignetur nos ab animæ, & corporis æ-
gitudinibus sanare. Præces istorum so-
licitè nos admonēt solícitos esse de pro-
ximorum indigentia, siue sit spiritualis,
siue corporalis, maximè illorum, à qui-
bus nobis sunt aliqua bona subminis-
trata. Quia enim ædificauerat Iudæis
synagogam interpellant dominum, &
hoc

Domino
rum erga
seruos
cura qua
lis esse
debeat.

Gratitu-
dinis e-
xemplū.

Opera bona etiam peccatoribus proficiunt.

Oratio humiliantis se Deo gratia.

hoc illi opus bonum annuntiant, ne cum esset gentilis, domum illius introire despiceret. Ecce quantum prestat opera bona recta intentione facta, etiam si qui faciunt sint peccatores. Licet enim non mereantur per hæc, cum sint in mortali culpa, gratiam, neque vitam æternam, alia tamen merentur bona, prout constat ex isto Centurione & alio Cornelio, de quo supra mentionem fecimus. De isto dicitur domino, Diligit gentem nostram, & synagogam ædificauit nobis. De alio dicitur ab angelo, Corneli elemosynæ, & orationes tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Quod autem amicos, dum dominus veniret ut sanaret seruum eius, mittit dicens: *Nō sum dignus ut intres sub tectum meum, propter quod & me ipsum non sum dignum arbitrans ut venirem ad te*: maximam preffert humilitatem, qui cum esset gentilis non se arbitratus est dignum conspectu domini. Et hoc est ex præcipuis, quæ faciunt orationem acceptam coram Deo, sicut scriptum est Ecclesiastici, 35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & donec appropinquet non consolabitur, & non discedet donec altissimus aspiciat. *Sed dic verbo, & sanabitur puer meus.* Audierat enim dominum miracula facientem, forte audierat prædicantem, credidit hoc posse absentem prestare, quod folius Dei est, qui ubique adest. Iam in gentilitate fides, quæ in adoratione magorum inchoata est, augebatur. Iam Centurio confitetur posse dominum verbo tenus absentem a paralyti seruum suum

liberare. Quæ autem sequuntur, hoc confirmant, ait enim se habere seruos, eosque sibi ubique dicto tantum obedire, cum etiam ipse esset procuratori Iudææ subiectus. Perinde est atque si diceret: Si cum ego homo sum subditus alteri, nihilominus serui mei obtemperant mihi. Tibi qui dominus vniuersorum es, qui nulli subiaces, multo potius subicietur ægritudo, & recedet, aderitque sanitas cum imperaueris. Mirabilis viri sententia, & vtiq; nobis plusquam mirabilis. quam ipse dominus Iesus secundum carnem audiens miratus est, & sequentibus ferturbis dixit: *Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inueni.* Et sanatus est seruus in illa hora, & sic inuenerunt qui missi fuerant ab eo. Duæ in hoc Evangelio mouentur quæstiones, quæ facile soluantur secundum beatum Augustinum. Cum beatus Matthæus dicat ipsum Centurionem accessisse ad dominum, intelligitur per primos seniores Iudæorum, & deuo per amicos prout ait beatus Lucas. Quod enim per alium nomine nostro facimus, nos ipsi id facere dicimur. Secundo autem hoc verbum domini, *Non inueni tantam fidem in Israel*, diuersimodè explanatur à doctoribus. Beatus Hiero. in Matth. c. 8. exponit de iis, quibus dominus tunc prædicabat, quibus beatitudines proposuerat, & dilectionem inimicorum, & cetera, quæ exposuimus. Respectu illorum non inuenit tantam fidem in Israel illo, cui præcedentem doctrinam prædicauerat. *Beatus Chrysost. ait mirabiliorem esse*

in

in rustico sententiam grauem, quàm in docto homine. Cum autem ille Centurio non haberet scripturas sicut Iudæi, nec de Messia promissiones, fides eorum fuit fide maior. Abulensis. q. 7. Mat. 8. ait fidem requiri in ijs, quibus dominus miracula operabatur, & hanc in omnibus Iudæis, in quibus miracula fecerat, non inuenisse tantam. Alius enim precabatur vt tangeret, alius vt descenderet: hic verò nihil horum, sed credidit verbotenus absentem dominum posse sanare seruum suum. Nobis autem, cum ille typum gesserit gentium, videtur dominum non inuenisse tantam fidem in Iudæis, quantam in gentibus. Israel autem hic accipitur pro populo Iudæorum. Nempe, Populus quem non cognoui, seruiuit mihi, ait Dauid ps. 17. in persona Christi, In auditu auris obediuit mihi. Filij alieni (idest Iudæi) mentiti sunt mihi. Inueterati sunt (hoc est in malitia sua) & claudicauerunt à semitis suis. Hoc cum sumatur pro populo non obstat aliquos fidem habuisse equalem, & maiorem gentibus. Quales fuerunt sancti apostoli, & discipuli domini, patriarchæ & prophetae antiqui, super omnes autem Deipara virgo sacra. Magnam profecto habuit fidem, magnam habuit confidentiam. Fidem, qua credidit dominum voce absentem posse sanare seruum: confidentiam, qua confidit hoc se posse à domino impetrare. Et hæc duo sunt quedam orationis vehicula, quibus humiliter de se homo, & fide firmiter credendo Deum incarnatum sibi posse præstare

quod postulat, confidit firmiter hoc se à misericordia eius & infinita bonitate obtenturum. Sæpe enim in Euangelio legimus dominum hanc confidentiam, & fidem laudare. Vidēs (vt diximus superius) fidem illorum dixit paralytico, Remittuntur tibi peccata tua. Deinde, Surge, tolle grabatum tuum & ambula. Illa verò, quæ sanguinis fluxum patiebatur, dicebat intra se, Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero. Et illi, qui filium demoniacum adduxit ad dominum, cum diceret, Adiuua nos, si quid potes, misertus nostri: respondit dominus, Si potes credere. omnia possibilia sunt credenti. Cæterum quæadmodum hæc confidentia in sublime extollit orationem, si humilitati iugatur: ita nocet aliquibus, qui non iam confidentes, sed arrogantes dici possunt. Multiplicant enim peccata plurima super misericordiam Dei, quæ non vtuntur, sed abutuntur. Qui autem debent in misericordia confidere, necesse est de præteritis peccatis poenitentiam agere, & cauere ne iterum ruant. Dicit enim scriptura Ecclesiastici. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu, nec adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas, Misericordia domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proxima, & in peccatores respicit. ira illius. Non tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. Sunt & alij diffidentes: ij monendi sunt, & medicandi, adducendo illos in considerationem

Multi misericordiam diuina abutuntur.

Poenitentia non procrastinanda.

Autho-
ris expo-
sitio.

Humili-
tas & fir-
ma fides
orationis
vehicula

nem

Non dif-
fidendū
de immē-
sa Dei mi-
sericor-
dia.

nem fidei, & prædicando illis maximā misericordiam Dei in peccatores, quos venit saluos facere, vt inquit beatus Apostolus Paulus addens, Quorum primus ego sum. 1. ad Timo. 2. Quibus etiam ipsa verba domini inculcāda sunt cum dixit murmurantibus pharisæis quare cum publicanis & peccatoribus manducaret in die conuersionis beati Matthæi: Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad pœnitētiam. Et hoc, quod de beato Apostolo Paulo retulimus, inquit enim, Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Et illud ad Ro. 8. Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Per quem (inquit beatus Apostolus Petrus epist. 2. c. 1.) maxima, & pretiosa nobis pmissa donauit, vt per hoc efficiamur diuinæ consortes naturæ, fugiētes eius, quæ in mundo est, concupiscentiæ corruptionem. Hoc modo hi paralytici sanandi sunt, quorum tria genera experimur. Quidam illorum ita resoluti sunt, vt nec sentiant, nec moueantur: ij sunt pagani, Iudæi, & Mahometani perfidi. Alij quidem aliquo modo mouentur, sed non sentiunt: ij sunt hæretici, qui aliquam eleemosynam suis faciunt, rixas inter suos, & lites cōcordāt, sed tamen non sentiunt errorem suū. Quin etiam, quod peius est, scripturas deprauant ad suam perpetuā damna-

Paralyticorum tria genera.

tionem. Sicut beatus Apostolus Petrus epist. 2. c. 3. de illis ait cum loqueretur de Pauli scriptura: Charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis loquens eis de his. In quibus sunt quædam intellectu difficilia, quæ indocti, & instabiles deprauant, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Mos hæreticorum est deprauare scripturas, & in alienum sensum retorquere. Tertij paralytici sunt, qui sentiunt sed non mouētur. Hi reuera sunt Christiani, qui benè de fide sentientes non mouentur ad bona opera exercenda, lites amant, rixas sequuntur, habenas voluptatibus carnis laxant, diuitias quocunq; siue æquo, siue iniquo modo acquirunt, non misereantur pauperum, nõ viduis succurrunt, non captiuos, & viduos redimunt. Pectus tantummodo pulsant dum eleuatur corpus domini, Adoramus te Christe, pronuntiant. De quibus beatus Apostolus Paulus. 1. ad Tim. 1. ait, Verbis confitentur se nosse Deū, factis autem negant. Oritur hæc paralytici in his verbo tantū Christianis, factis autem paganis, vno ex tribus modis, quos scriptura signauit Prouer. 17. dicens, Qui mollis est & dissolutus in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Molles eos dixerim, quos dñs Mat. 11. dixit in domibus regum habitare, delictuosos homines, odoribus perunctos, vestibus sericis indutos, solam carnis curam habentes. Hoc aere corrupti paralytici iacent non habentes motum ad spi

Hæreticorum mos deprauare scripturas.

Christiani etiam paralytici trij modo sunt.

Hi sunt
paralytici
trijs modo
sunt.

spiritualem vitam, tantum terrena am-
bientes. Secundo modo incurrunt in hanc
paralyfin qui dissoluti sunt. Dissoluti
illi dicuntur, qui nullo ligantur vincu-
lo aut amoris, aut timoris Dei: sed om-
ni amore, & timore sublato & posterga-
to, huc, atque illuc discurrunt peccantes,
hic iurant, illic autem mentiuntur, ali-
bi rixas excitant, illic aliorum peccata
comitantur, illic laudant eos & fouent,
qui perperam agunt, illic illecebram fec-
tantur, illic ieiunia soluunt: tot denique
peccatis onusti, ut miseræ animæ iam
farcina eorum prorsus stupefactæ, nec
cura sit de fine, & morte corporis, nec
de iudicio futuro memoria, nec de pœ-
nis inferni consideratio, nec de amissio-
ne gloriæ dolor. Tertio modo oritur in
eis, quorum opera dissipantur, quorum
fratres sunt molles, & dissoluti. Dissipa-
re opera illi dicuntur, qui quemadmo-
dum vas perforatum inferius, quicquid
liquoris infundas foras effundit, ita dum
verbum Dei audiunt, quicquid audiunt,
obliuiscuntur. Si mortuos ad sepulturam
comitentur, continuo obliuioni traduntur.
Si flagellentur morbis, & alijs à Deo pu-
niantur flagellis, ut tandem resipiscant,
nihil inde meliores redduntur. Stupo-
rem patitur anima generatum ab hac
insensibilitate, & dissipatione operum
domini. Hi omnes relinquuntur oratio-
nibus seniorum. Orandum est pro hu-
iusmodi, & preces effundendæ, ut tan-
dem dignetur dominus dicere, Ego ve-
niam, & curabo eum. Qui enim per se
insensibilis iacet, orationibus relinquitur

etiam illorum, quibus eius cura comif-
sa est, pastorum ecclesiæ videlicet, ut v-
nusquisque pro ijs orationem fundat. Nō
enim seruus Centurionis sensum habe-
bat, ut vel se ad Christum dominum
ferri præciperet, vel illum vocari iube-
ret. Sed qui illius curam gerebat Cen-
turio, is dominum per amicos depreca-
tus est, & salutem paralytico seruo im-
petrauit. Quod proprium est eorum, qui-
bus cura animarum inest. Dominus e-
nim inuocantibus se in veritate presto
adest ad animæ medelam præstandam
gratia sua, cui cum patre, & spiritu san-
cto est honor, gloria, & imperium, per
omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 93. in Euangelium beati
Luca ex cap. septimo.*

ET factum est deinceps ibat Iesus in
ciuitatem, quæ vocatur Naim, & ibat
cum eo discipuli eius, & turba copiosa. Cū
autem appropinquaret porta ciuitatis, ecce
defunctus efferebatur filius vnicus matris
sue: & hæc vidua erat, & turba ciuitatis
multa cum illa. Quam cum vidisset domi-
nus misericordia motus super eam dixit illi,
Noli flere. Et accessit, & tetigit loculum: &
autem, qui portabant, steterunt. Et ait, Ado-
lescens tibi dico surge. Et resedit, qui erat
mortuus, & cepit loqui: & dedit illum ma-
tri sue. Accepit autem omnes timor, & mag-
nificabant Deum dicentes, Quia propheta
magnus surrexit in nobis, & quia Deus vi-
sitauit plebem suam. Sanato Centurio-
nis seruo, recessit dominus à ciuitate Ca-
phar

pharnaum, & ibat in ciuitatem Naim fortis Zabulon in Galilæa, duo milliaria distantem à monte Thabor. Sequebantur discipuli testes futuri in toto terrarum orbe diuinitatis domini & resurrectionis eius secundum carnem die tertia. Turba etiam copiosa videns miracula, & signa, quæ faciebat, sequebatur. Qui verè Christum dominum sequitur tanquam discipulus multa corde sentiet, multa intus in anima experietur, quæ non possunt sentire, neq; in se experiri, qui se peccando auertit à Christo. Dulcis utiq; conuersatio, suavis meditatio, fructuosa consideratio. Cum Ioan. 6. alii qui discipuli abijissent retro, & iam non cum illo ambularent, interroganti domino duodecim & dicenti, Nunquid & vos vultis abire? respondit Petrus, Dñe ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes, & nos credimus & cognouimus quia tu es Christus filius Dei. Appropinquante domino portæ ciuitatis ecce defunctus efferebatur filius vnicus viduæ nobilis, eo quod multa turba ciuitatis funus comitabatur, quod non fecissent si pauper fuisset. Diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autem & ij, quos habuit, separantur. Prouer. 19. Falsi sæculi natura est hæc, à sorte bonorum aliena. Iuuenis defunctus ille erat, quod ostenditur cum dominus illum reuocans à morte dicat, Adolescens tibi dico surge. Neq; prætereundum est quod iuuenes fuerunt quod dominus suscitauit. Idè de Helia & Helisæo, quorū vterq; infantem suæ hospitis suscitauit. Domi-

nus verò hunc adolescentem, & puellam duodecim annorum, & Lazarum, qui non senex erat: nullum vero senem, nullam uero animum resuscitauit. Difficile enim in peccatis inueterati suscitantur. Magnum malum est senectus vitij indurata: ideo dicitur per Isaiam, c. 65. Puer centum annorum morietur, & peccator ceterum annorum maledictus erit. Senex incorrigibilis, qui puer post senectutem efficitur, morietur, & maledictus erit. Maximè namq; præbent rei publicæ senes impudici, & peccatores iniqui exemplum. Videntes enim viri, & adolescentes senes peruersos & iniquos, facile illos imitantur etiam vsq; ad senectutem: & sic dum mutuò iniqui senes peruersis senibus coadherent, totam faciunt male viuere rempublicam, existimante populo hos ob auctoritatē suam esse sequendos. Monendi essent senes ut attenderent mortem sibi satis propinquam, & capillum quemcunq; canum sibi proximum annuntiare sepulturam, & quasi digito rugatam frõtem propinquam ostendere mortem. Porrò, Prouerbiū est (inquit Salomon Prouer. 22.) Adolescens iuxta viam suam, etiam cū senuerit, non recedet ab ea. Sic profectò fecere duo illi senes, qui voluerunt, cum essent populi iudices, Susannam virgineam Ioachimo pudicissimam violare. Dañ. 13. Similiter in passione dñi seniores inuenti sunt, quales refert beatus Matth. c. 27. dicens, Mane aut factum consilium inierunt omnes principes sacerdotum, & seniores populi aduersus

Senum
vicia rei
pub. val
de noci-
ua.

Christū
verè se-
quentes
plurima
experian-
tur.

Diuitibus
amici
plures.

Iuuenes
tantum à
domino
suscitan-
tur.

Ie.

Iesum, vt cum morti traderet. Postquam verò crucifixus est dominus ait Evangelista vbi supra, similiter & principes sacerdotum illudentes cum scribis & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Postquam verò dominus resurrexit Matt. 28. militibus dicentibus principibus sacerdotum quæ facta fuerant, congregati cum senioribus, consilio accepto dederunt militibus pecuniam copiosam. Tales sunt qui in peccatis senescunt, cum deberent esse populo omnium virtutum exemplo, iuuentutisq; reformatores. Per tria enim virorum genera reformatur respublica. Per prædicatores: sic per Apostolos beatos cõuersus est orbis. Per reges: Ad nutum regis totus cõponitur orbis. Rex, qui sedet in solio iudicij, intuitu suo dissipat omne malum. Per seniores: vnde & Moyses populo Iudeorum Deutero. 31. ait, Interroga patrem tuum & annũtiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Et Dauid psal. 106. Exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. Natura est iuuenum senioribus acquiescere. Ceterum mirum est quos in scriptura legimus à domino suscitatos in iuuenili ætate, & in virili Lazarum, nullum vnquam senem. Timendum igitur est seniorib⁹ ne forte in vitijs inueterati iam resurrectionis à peccato non sint capaces. Reuera tamen si conuertantur, nõ dubium est, quin recipiantur à domino vsq; in senectam & senium. Iuuenis tamen ille ad portas ciuitatis suscitatur,

Reipub.
reforma-
rio per
tria homi-
num ge-
nera fit.

(magna Dei misericordia) cui in porta peccandi obuius fit dominus, quem nõ finit extra ecclesiam abire, sed intra gremium Ecclesiæ volenti exire manum ponit, & tangit cordis loculum, ne quod volebat perpetrare, peccatum committat. Dilect⁹ meus (inquit spõsa Cant. 5.) misit manum suam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum eius. Cũ dominus per foramen ostij, quo quis exire vult ad peccandum, per iam destinatam voluntatem manum mittit, fœlix ille est cuius dominus cor tangit, & tremere facit, & timere, ne in conceptam fœdam iniquitatem ruat. Hi sunt tact⁹, quibus dominus tangit suos, vt Petrum Paulum, Matthæum, Magdalenam, & quamplurimos alios. Illos quidẽ post mortem in peccato, non tamen adhuc extra portam exierant: portam (inquã) animæ, per quam egrediuntur dum omninõ coagulati, & cõglutinati sunt peccato. Alios verò (& hi fœliciores) antequam egrederentur ad committendum vocans & trahens ad se, vt Ioãnem euãgelistam, Iosephum sacratissimæ virginis sponsum. Hi, & ijs similes præuenti sunt à domino in benedictionibus dulcedinis, & posita est in caput eorum corona de lapide pretioso, psal. 20. Flebat amare mater, quia vnicus illi erat filius: plangant amare peccatores, quoniam vnica illis est anima, quæ si peccauerit, rea fit damnationis æternæ. Quæ vt resurgat vires non habet, nisi à domino tangatur compũctione intrinseca, & tandem mundetur gratia eius. Nec enĩ alicui

Dominus
quomo-
do tan-
gat suos.

Allegori-
ce.

Lachry-
mæ nul-
lo dolori
aut mor-
bo mede-
tur, nisi
solo de
peccatis
dolenti
profunt.

alicui alij morbo vtilis sunt lachrymæ, nec vsquam reperitur cui morbo proficiant. Si enim ægrotaueris, & plangas peius habebis. Si mortuum filium, vel parentes lugeas, non suscitās, neq; illis lachrymæ tuæ proficiunt. Si à lite cecideris, & omnibus temporalibus bonis spolieris, quantumcunq; fleueris non recipis. Peccasti, plāge, lauaſti peccata tua. Quid enim aliud in Petro legimus post trinam negationē, nisi lachrymas? Idē in Magdalena. Ideò vnusquisq; qui in lecto consuetudinis peccati iacet, & iā portam egreditur ciuitatis, petat à dño instanter, vt manum mittat per foramen fidei (illa enim adhuc manet in Christiano cupido, lasciuo, seu elato Deo aperta) si enim tetigerit animam, illa, quæ portant peccatorem, peccata stabunt. Interim fluant ab oculis lachrymæ ob mortem animæ, quæ vnica est homini. Non enim habemus animas rationales plurimas, sed vniciq; nostrū vnica tantum est anima omni imbre digna lachrymarum plangi, si peccet. Porrò cum dominus matrem verbo cōsolaretur, consolatus est etiam opere. Non sicut seculi consolatores, qui sæpe verbosi mentem mœstorum potius pūgunt & molestant quam consolentur. Dominus verò misericordiæ, pietatis, & salutis author, misericordia motus est super viduæ afflictionem, & tacto se retro steterunt portitores funeris. Viduæ dixit, Noli flere. Tunc ait, Adoleſcens tibi dico, surge. Et refedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illum

matri suæ. Quotidie dominus suscitāt à peccatis ecclesiæ filios, & matri sacre ecclesiæ reconciliatos reddit. Quatuor dominus articulos fidei in hac adolescentis suscitatione confirmauit. Diuinitas nempe eius confirmatur cum imperatiue, vt Deus, non deprecatiue illū à mortuis reuocauit. Legim⁹ namq; in libris regum Heliam filium viduæ suscitasse, sed profusa oratione: Helisem verò supra puerū se expandisse, & huc, atq; illuc deambulantes orationibus à domino impetrauisse pueri suscitationem. Verū dominus solo verbo, qui dixit, & facta sunt, adolescentem à mortuis suscitauit dicens, Adoleſcens tibi dico, surge: & continuo sine vlla mora resurrexit. Hoc solus De⁹ facere poterat, quo factò diuinitas domini confirmatur. Secundus articulus, qui confirmatur, est purgatoriū esse. Nempe si hic iuuenis fuisset in inferno, non reuocaretur ad vitam, cum illa sentētia irreuocabilis sit, nec in inferno sit redemptio. In limbo si esset, à loco quietis, & iam in gratia cōfirmatum reuocare in hanc plenam miserij vitam, & naturam fragile ad peccandum, non videtur consentaneum. Restat ergo animam huius adolescentis in loco fuisse nec damnationis, neq; quietis, sed in quo iuuenem errata purgantur. Purgatorium esse nemo sanæ mentis negat: ostenditur autem multipliciter à sacra videlicet scriptura, & à iustitia Dei. Dominus Matth. 12. pharisæis in ipsum blasphemātibus ait, Qui cunq; dixerit verbum contra filium ho-

Fidei articuli 4. hic confirmantur.

Artic. 1. Christi diuinitas hic manifestatur.

2. Purgatorium esse, contra hæreticos multis comprobatur.

minis

minis, remittetur ei, qui autem dixerit
 verbum contra spiritum sanctum, non
 remittetur ei, neq; in hoc saeculo, neque
 in futuro. Sunt ergo aliqua peccata, quae
 remittuntur in futuro, vt venialia, & sa-
 tisfactiones non completæ pro remis-
 sis quoad culpam mortalibus. Remis-
 sio in inferno non est, in caelum non in-
 greditur quod remittatur, quoniam ni-
 hil coinquinatum ingreditur in illam
 gloriam. Est ergo locus, in quo purgan-
 tur animæ à sordibus venialium, & à de-
 bita satisfactione mortalium remisso-
 rum iam in vita quoad culpam. Bea-
 tus Ioannes in Apoca. c. 5. laudes actas
 fuisse agno, qui aperuit signatum librū,
 referens: & omnem (inquit) creaturā,
 quæ in caelo, & quæ super terrā, & quæ
 subrus terram & mare, omnes audiui
 dicentes sedenti in throno, & agno,
 Benedictio, & honor, & gloria, & pote-
 stas in secula seculorum. Creaturæ, quæ
 sunt in caelo, & quæ in terra laudant
 Deum, cæterum quæ subrus terram,
 quæ sunt in inferno blasphemant: illæ
 laudant quæ sunt in purgatorio. Hoc
 etiam confirmatur à beato apostolo Pau-
 lo. 1. Cor. 3. dicente. Fundamentum e-
 nim aliud nemo potest ponere præter
 id, quod positum est, quod est Christus
 Iesus. Siquis autem super ædificat su-
 pra fundamentum hoc aurum, argen-
 tum, lapides pretiosos, lignum, fœnū,
 stipulam, vnus cuiusque opus mani-
 festum erit. Dies enim domini declara-
 bit, quia in igne reuelabitur, & vnus
 cuiusque opus quale sit, ignis proba-

bit. Si cuius opus manserit, quod super
 ædificauit, mercedem accipiet. Si cuius
 opus arserit, detrimentum patietur, ip-
 se tamen saluus erit, sic tamen quasi per
 ignem. Illa opera bona, quæ per lapi-
 des pretiosos, aurum, & argentum no-
 minantur, permanent absque exustio-
 ne: ligna autem, fœnum, & stipula, quæ
 sunt venialia, vel non solutæ debitæ sa-
 tisfactiones mortalium, per ignem pur-
 gantur. Hunc dicimus ignem purgato-
 rium. In libro etiam Machabæorū. 2.
 c. 12. legimus Iudam virum fortissimū
 ducem Iudæorum pro peccatis aliquo-
 rum, qui se contaminauerant in idolo-
 rum donarijs quæ sub vestibus portaue-
 rant, qui corruerunt in prælio, duode-
 cim millia drachmas argenti Hieroso-
 lymam oblatum misisse. Iuste & reli-
 giose (dicit scriptura) de resurrectione
 cogitans, nisi enim illos resurrecturos
 speraret, superfluū videretur orare pro
 mortuis. Sed quia considerabat quod
 ij, qui cum pietate dormitionem acce-
 perant, optimam haberent repositam
 gratiam. Sancta ergo, & salubris est co-
 gitatio pro defunctis exorare, vt à pec-
 catis soluantur. Cum igitur à pecca-
 tis soluantur post hanc vitam, & hoc
 à mortalibus esse non possit, cū ea per-
 petuò in inferno puniantur, perspicuū
 relinquitur quod puniatur in loco, quæ
 purgatorium dicimus, à quo purgatæ
 animæ transferuntur in gloriam beato-
 rum. Accedit ad hoc diuinæ iustitiæ
 consideratio, cui non est æquum aliqua
 peccata donare ei, cui nō accessit pœni-
 tentia.

Purgato-
rium est
se necessa-
rio osten-
ditur.

tentia. Sunt multa venialia, sunt etiam satisfactiones ab aliquibus pro mortalibus non plenè dum viuunt, solutæ. Damnare eam animam, quæ sine mortali decedit in gratia Dei, nihilominus tamen venialia non modica secum portat, non est æquum. In gloriam introire onustam venialibus non est iustum. Datur ergo locus purgatorius, in quo per ignem purgantur hæc peccata venialia, & satis fit plene debitis, pro remissis quoad culpam mortalibus: vt sic tanquam aurum in fornace purgatæ animæ ad gloriam transferantur beatorum. Sunt iam nempe in statu, quo non possunt se suis viribus adiuuare, quemadmodum nunc dum sumus viatores. Hæ non puniuntur à dæmonibus, quorum fuere victrices, sed ab igne, & molesta nimis detetione. Adiuuantur autem suffragijs viuorū, præcipuè sacrificio missæ pro eis oblato, orationibus, elemosynis, & indulgentijs per modum suffragij illis applicatis, peregrinationibus, ieiunijs, & alijs bonis operibus. Quæ illæ bene norunt: cum etiam se sciunt esse in loco salutis purgatorio, hoc sciunt quoniam in fide decesserunt, quæ illis distauit esse purgatorium. Quam secū retinent cognitionē eò etiam quòd anima separata perfectius cognoscit, quā in corpore existēs. Experiuntur etiam pœnas sibi minui, quod in inferno esse non potest. Minuitur autem paulatim per suffragia, & per earum passionem. Experiuntur etiam se laudare Deum, & nimis de commis-

Animæ
in purga-
torio exi-
stēs qui-
bus adiu-
uatur suf-
fragijs.

sis peccatis dolere, quod in inferno non est. Vident etiam alias animas nunc vnā exire, deinde aliam deduci in fœlicitatem æternam. Quibus omnibus experiuntur se in loco purgatorii detineri, expectantes omni die exitum suū. Quem sæpe ingrati hæredes retardare faciunt cum præcepta in testamento suffragia negligunt. Immò non negligentes, sed iniqui; aliquando agentes non curant, quæ sibi à defunctis mandata sunt, restituere, neq; debita satisfacere, sed deuorantes, quæ ex hæreditate adepti sunt, animas illas Deo gratas à pœnis eruere sacrificijs, & alijs pijs operibus obliuiscuntur. Consulerem omnibus Christianis dum viuunt pro sua salute & restituere, & suffragia, quæcunq; possunt, diligenter facere, hæredibus verò pauca committere. Consulerè & confessoribus nimis seuerè agere cum ijs, qui testamenta suorum defunctorū negligunt. Tertius articulus fidei nostræ, quem dominus in hac suscitatione adolescentis ostendit, resurrectio mortuorum est. Eadem vox domini, quæ hunc suscitauit, & etiā puellæ dixit, Surge: & Lazaro per triduum sepulto, Lazare veni foras, omnesque ad vnicam domini vocem surrexerunt, poterit omnes, qui in monumentis sunt, resuscitare. Quarto articulo animæ nostræ immortalitas ostenditur. Etenim si anima relicto corpore extingueretur, non reuocaretur adolescēs ad vitam. Cum autē ille vocē domini audierit, non auribus corporis, quæ sensu

Hæredes
defuncto-
rū testa-
mēta nō
adimplē-
tes.

3. Artic.
resurrec-
tio à mor-
tuis.

4. Artic.
Animæ
immorta-
litas.

care.

170
Quæ
fun-
ctio
nost-
ra
res.

carebant, sed in purgatorio animam sensitisse ostenditur, quæ continuò obediuit suo creatori. Quod & fecere ceteræ resuscitatorum animæ à domino corporibus immisæ (quod in pluribus factum refert beatus Mattheus) in die resurrectionis domini. Quæ post eius gloriosissimam resurrectionem assumptis iussu dominicorporibus venerunt Hierosolymam, & apparuerunt multis. *Accipit autem omnes timor, & dicebant, Quia propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam.* Non tamen diuinitatem domini cõfitebantur, quoniam minimè credebant. Nisi enim dominus Iesus manu tangat peccatores, non resurgit mortua anima in peccatis, neq; potest omninò fateri, quod credendum est. Sed semiconfessio (vt ita dicam) hæc est, Propheta magnus, Deus visitauit plebem suam. Qui verò considerat modum & potentiam, vocemq; saluatoris, qua adolescentem illum suscitauit, & alios: dicens huic, Adolescens tibidico surge: puellæ, Tibidico, surge: Lazaro, Lazare veni foras: cito veniet in diuinitatis cognitione. Oremus dominum vt dignetur tangere hos funeris nostri portitores, vt semper corde credentes ad iustitiam, & ore confitentes

sit vnã sibi diem retinere ne percurrat. Omnis regis potentia non sufficit hunc dierum cursum retinere. Dic rogo regi potentissimo vt sibi faciat vnã diem non præterire, armatisq; militibus, & exercitus ducibus præcipiat tenere: prorsus nulla est potetia aduersus tẽporis decursum. Inuitis regibus currit, nulla armorum vi retinetur, omni potetia despecta pertransit, per medios milites securum graditur: nec reuocari potest vllõ modo, vt iterũ reuertatur, quò possit redire in suum principium, & iterum recurrere. Hic est primus nostri funeris portitor. Dies mei (inquit Iob) velocius transferunt, quàm à texente tela succiditur. Secũdus portitor est, communis omnium consensus. Multos reuera rapit velocissimo cursu hic portitor. Dum enim vult spiritualis homo, prædicator, siue confessarius aliquẽ à peccatis abducere, persuadetq; vt reuertatur ad Christum, respondet, Quid miser faciam? Sic viuunt communiter omnes. Hæc est vna ex præcipuis grauissimis tentationibus, vnus ex fortioribus nostri funeris portitoribus. Non enĩ audet misserrimus peccator aliam inducere vitam, nisi eam, quam respicit esse multis communem. De hoc dixit rex Ezechias, Isa. 38. Domine si sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me, & viuificabis me, ecce in pace amaritudo mea amarissima. Hi nisi correpti, quemadmodũ & ipse Ezechias infirmatus vsque ad mortem, non resipiscunt. In pace namq; hac seculi viuẽ-

ad salutem suscitari mereamur. Quatuor sunt vtique portitores nostri funeris, quos oportet stare, vt anima suscitetur à culpa. Tempus igitur priuum dixerim portitorem, qui nos per quam velociter rapit, & ad mortis funus violenter impellit. Nemo vtiquẽ est, qui pos-

x ij ubus

Quatuor
funeris
nostri
portito-
res.

2 par

tibus hominibus est amarissima amaritudo. Quoniam ex communi consensu viuentes leges sibi constituerunt longe ab euangelica lege distantes, vlcisci iniuriam, ludis vacare, gulæ inferuire, corpori habenas laxare, gaudere, molibus vestiri, proximis detrahere. Tertius portitor est ab infantia vitij enutri-
 ri. Cōsuetudo namq; (ait philosophus in proœmio rhetorices) est quasi altera natura. Vnde quidam dixit, Naturam expellas furca licet, vsque recurret. Non possunt ab hoc violento portitore patres excusari, qui filios suos negligunt à pueritia bonis moribus imbuere, iuxta illud Ecclesiastici. 7. Filij tibi sunt, curua illos à pueritia eorum. Quartus portitor est voluntatis libertas, quæ (nisi à ratione cohibeatur) effrenata per omnia vitia discurrit, & ad inferos vsque perducit. Hanc dicit philosophus cæcam esse in regno animæ. Consideret igitur vnusquisque si à cæco ducatur, quo perueniet tandem. Profectò in aliquod deijcietur baratrū, à quo, nisi manu Christi adiutus, non possit resurgere. De hac conquerebatur beatus apostolus Paulus ad Rom. 7. Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio. Hoc est, In me quoddam prauum semen inclinatur voluntatem meam ad illud, quod ratio odio prosequendum dicitur. Huic portitori magnam necesse est adhibere diligentiam, ne voluntas vnquam sine pedagogo, nempe ratione ad aliquam rem se conuertere permittatur: sed prius ratione

adhibita, & euangelica considerata lectione quid ratio postulet, quid Christus dominus iubeat attendatur. His duobus comitibus effrenata voluntas retinebitur, ne in præceptis pauperem aminam agat. Optimum consilium est, cum vtraque habena os eius infranaueris, recurre ad fortissimum Christum dominum, præmissa peccatorum confessione, & prælibato eius corpore gloriosissimo. Vt qui fragiles sumus, in illum, qui fortissimum vicit Zabulon, fortiores reddamur, & in hac immobili columna reclinati non possumus dimoueri quantumcunque voluntate in alteram partem inclinemur. Cum autem ille tetigerit loculum, portitores stabunt gratia eiusdem, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 94. in euangelium beati Lucae ex cap. septimo.

ET exijt hic sermo in vniuersam Iudeam de eo, & omnem circa regionem. Et nuntiauerunt Ioanni discipuli eius de omnibus his: & conuocauit duos de discipulis suis Ioannes, & misit ad Iesum dicens, Tu es qui venturus es, an alium expeſtamus? Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad te dicens, Tu es qui venturus es, an alium expeſtamus? In ipsa hora multos

CHRISTO

portitor
 Confue-
 tudo al-
 tera natu-
 ra.

Ratione
 duce vo-
 luntas re-
 genda.

curavit à la guoribus suis, & plagis, & spiritibus imūlis, & cæcis multis donavit visum. Et respondens dixit illis, Euntes renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis. Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et beatus est, quicumque non fuerit scandalizatus in me. Merito, atque optimò iure divulgatum est inauditum vsque in illum diem miraculum resuscitati iuuenis, quoniam solo verbo factum est, & coram omni populo ad portas ciuitatis Naim, nulla præmissa oratione, nullo præcedente ieiunio, sed sola diuinitatis potentia. Qui enim potest solus Deus hominem creare, ipse potens est & suscitare. Discipuli verò Ioannis in carcere inclusi magistro nuntiauerunt hoc mirabile opus. Equidem bona opera, quæ videmus à proximis nostris fieri, iustum est collaudare, & alijs enarrare, vt glorificetur in suis seruis Deus. Hoc audiens beatus Ioannes conuocauit duos discipulorum suorum, & misit illos ad Iesum dicens, Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Optimum est proximos nostros ad Christum mittere, & vt illum sequantur adhortari charitatis officium est. Quis quisigitur discipulos habet in quacunque scientia præceptor mittat illos ad IESVM, & ad omnem adhortetur virtutem, si suo vult irreprehensibiliter officio fungi. Illi verò continuo obtemperauerunt, & venerunt ad IESVM. Obedientiores

habebunt præceptores discipulos, si illos ad IESVM destinauerint. Eodem modo, quicumque domini, & quicumque reges populos in obedientia, & fidelitate facilius continebunt, si illos fecerint iustè, & piè viuere, & à vitijs abstinere, virtutemque sectari. Et hoc est illos mittere ad IESVM. Qui enim Dei præcepta contemnit, non est mirandum si suorum non obtemperet maiorum mandatis. Vice autem versa, qui Dei præcepta custodit, obtemperabit legibus regum, quos Deus præcepit reuereri. Retulerunt viri domino verba beati Ioannis dicentes, Ioannes Baptista misit nos ad te dicens: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Ex verbis beati Ioannis apparet voluisse discipulos suos verè facere in Christum credentes. Quoniam ipse beatus Ioannes ab uterò cognouit dominum, cumque illum baptizauit iterum nouit, deinde digito ostendit dicens, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Cæterum cum discipuli Ioannis zelum adhuc amarum haberent, videntes suum magistrum in vinculis, Iesum verò mortuos suscitantem, & alia miracula quamplurima facientem, voluit illos Ioannes ex ore domini audire, & videre quo modo ipse esset qui venturus erat in mundum, salutare Dei. Quod utique ex ipsa serie euangelij manifestatur. Superius enim, c. 5. scribæ & pharisæi; & discipuli Ioannis dixerunt arguentes

Mittere ad Iesum quid sit: quicumque proficit.

Deitas Christi.

dominum, Quare discipuli Ioannis ieiunant frequenter, & obsecrationes faciunt, tui autem edunt, & bibunt? Quod beatus Matthæus, cap. 9. refert dixisse discipulos Ioannis. Tunc (ait) accesserunt ad eum discipuli Ioannis dicentes, Quare nos & pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Itaque utrosque constat hanc querelam aduersus dominum proposuisse, pharisæos, & discipulos Ioannis. Beatus Matthæus discipulos Ioannis scribit, beatus Lucas pharisæos dixisse, ut innotescat legentibus utrosque inuidiæ morbo aduersus dominum & eius discipulos laborasse. In ipsa hora dominus coram Ioannis discipulis multa edidit miracula, & hæc opera referri iussit ad beatum Ioannem, ut ijs posset discipulos in suo sacro in mundum aduentu instruere, illosque veros efficere Christianos. *Euntes (inquit) renuntiate Ioanni quem audistis, & vidistis. Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.* Ipsi met Ioannis discipuli scandalizabantur in domino, cum discipulos, quasi in ipsum dominum verba retorquentes, arguunt: Quare discipuli tui non ieiunant, & nos ieiunamus frequenter? Ideo dominus in calce responsionis ad hinc: *Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.* Hoc modo posset facile beatus Ioannes discipulis suis præ-

dicare, beatitudinem per dominum, & non per alium quemcunque hominibus posse conferri, si toto corde crederent eum verum esse Deum, & hominem, in lege & prophetis prædictum Messiam. Qui omnia hæc miracula facturus erat dicente Isaia, cap. 53. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Quæ verba ad literam de sanitate donata infirmis, & ijs, qui dolore maximo vexabantur ab immundis spiritibus, & à grauissimis ægrotudinibus beatus Matth. capit. 8. confirmat. Postquam enim paralyticum seruum Centurionis sanauit, & leprosum mundauit, focrum Simonis à febre vehementissima liberauit: Et factò (inquit) vespere eiciebat spiritus verbo, & omnes male habentes curauit, ut adimpleretur, quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ægrotationes nostras portauit. Prophetauerat vero Isaias alibi, cap. 35. Dicite pusillanimis, Confortamini, & nolite timere. Ecce Deus noster ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt: tunc saliet, sicut ceruus, claudus, & aperta erit lingua mutorum. Spiritualiter autem dominus omnes has infirmitates vsque in hodiernum diem sanat, donans cæcis visum dum nebulis peccatorum, malitiæque mentes excæcatas lumine suæ gratiæ illustrat.

Spiritualiter ad huc hodie etiam Christus infirmitates multas sanat.

lustrat. Claudam sanat voluntatem cum claudicat in alicuius rei temporalis, siue concupiscentiæ carnalis appetitu. Quam dominus claritate sua, & igne sanctissimi amoris sui rectam facit, iuxta illud Michææ capit. 4. In die illa, dicit dominus, congregabo claudicantem. Leprosi fœdi homines sunt, & horrendi: ideo separantur extra ciuitates. Ii sunt, quos post carnis concupiscentiam ambulantes dominus ab effrænata libidine reuocat. Quos beatus apostolus Petrus admonet dicens. 1. epistol. 2. Obsecro vos tanquam aduenas, & peregrinos abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. Surdos etiam, qui non audiunt Christum clamantem nunc per prædicatores, aliquoties autem per ægritudines, & alias seculi calamitates, sanat. Sicut per Ezechielem dicitur, Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, & spiritum nouum ponam in medio vestri. Mortuos autem anima ad vitam reuocat, dum in peccato mortali existentes, per confessionis sacramentum sibi reconciliat, ipse enim ait, Quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Pauperes autem cognitione Dei euangelizat, & ab inopia reuocat, iuxta illud psalmi 118. Cognoui domine, quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me. Et alibi, Erunt omnes docibiles Dei. Gratia domini nostri Ie-

su Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 95. in euangelium
beati Lucae ex capit.
septimo.

T cum discessissent nuntij Ioannis, cepit de Ioanne dicere ad turbas: Quid existis in desertum videre, arundinem vento

agitatum? Sed quid existis videre, hominem molibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt, & delijs, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre, prophetam? Utique dico vobis, & plusquam prophetam. Hic est, de quo scriptum est, Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis, Maior inter natos mulierum propheta Ioanne Baptista nemo est. Qui autem minor est in regno Dei, maior est illo. Ne turba audiens Ioannis nuntios sic interrogantes dominum, Tu es, qui veterus es, an alium expectamus: fortasse suspicaretur beatum Ioannem in tribulatione, & vinculis positum dubitare, de eo quod asseruerat, & digito demonstrauerat, dominus eius laudes abeuntibus nuntijs profecutus est.

Fœlix, qui ore dominico laudatur: cui dicitur, Euge serue bone, & fidelis. Quoniam verò turbæ, consueuerant adire Ioannem, & ab eo poenitentiae baptismum suscipere, illos alloquitur, constantiam, & angelicam vitam Ioannis prædicans, & dicens: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatum, vt suspicemini Ioannem modo huc, modò illuc secundum tempus se vertere, quemadmodum consueuerunt huius mundi homines, qui in prosperis vno modo, in aduersis vero alio loquuntur? Sancti enim constantissimi sunt, nec aura seculi mouentur, vt aliquem in prosperis laudibus efferant, & in aduersis despiciant, Quis enim (inquit beatus apostolus Paulus) nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? Et post pauca: Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo IESU domino nostro. ad Rom. 8. Non enim sancti, quia tribulantur, inde angustiantur, sed corde dilatantur. In tribulatione (inquit Dauid ps. 4.) dilatasti mihi. Et beatus apostolus Paulus ad Rom. 5. ait, Gloriamur in tribulationibus scientes quòd tribulatio patientiam operatur, patientia autem

Sancti
propter
tribulationes non
angustiantur, sed
corde dilatantur.

probationem, probatio verò spem. Non igitur beatus Ioannes sententiam in vinculis mutauit, sed auxit, & constanter dominum confessus est. *Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum?* Erat enim vestis beati Ioannis sacco ex pilis contextus camelorum. Ij autem, qui sunt in veste pretiosa, & delitijs, in domibus regum sunt. Ibi reperiuntur huius seculi filij ambientes honores, concupiscentes familiam redditibus augere, & locupletare, omnibus huius seculi delitijs abundare, & corporibus mollia quærere. Non est vtrique hinc fœlix domus regia, quia ibi omnis abundat iniquitas. Domus verò Dei sancta est. Fundamenta eius in montibus sanctis, vbi qui sunt eius, non quærunt seculi pompam, non carnis delicias, sed satagunt virtutibus abundare, & mortificatione carnis locupletari. Sed quid existis videre? Prophetam? Verè plusquam propheta est, de quo propheta Micheas, cap. 3. locutus est dicens: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Tanta fuit puritas, & sanctitas beati Ioannis Baptiste, vt angelus diceretur ob vitæ sancti moniam. Talem decebat esse domini præcursores, ne leui saltem maculare vitam fame posset. Quod dominus confirmat dicens, Maior inter natos mulierum propheta Ioanne Baptista nemo est. Quoniam cæteri prophetae dominum venturum, & mundum redem-

Ioannis
Baptiste
laus.

Io
bap
re
cul
lum
der

redempturum prophetizauerunt, Ioannes verò iam adesse digito demonstra-
uit. Alij etiam prophetae non sunt à præcedentibus prophetis prædicti. Non enim dixit Isaias venturum Hieremiam, neque Hieremias venturum Ezechielem. Atqui Malachias ipsum Ioannem venturum prædixit, illumque angelum appellauit, & præcurforem domini, & viarum eius præparatorem. Nilominus tamen tanta est dignitas Deum facie ad faciem intuentium angelorù, vt qui minor est in regno Dei, illo sit maior. Hoc existimo additum fuisse à domino, vt turbæ tantas audientes Ioannis laudes, & cælestibus angelis, qui officio minores erant, & quorum multos Ioannes dum cum domino cælum conscenderet, præcessurus erat, adhuc minorem illum audientes eleuarent animos ad superiora, & fide ad dominum traherentur, & bonis operibus se exercerent. Ipsi etiam domino hæc sententia coaptatur, qui in regno Dei beatus diuina essentia qua à primo suæ sacratissimæ cœceptionis momento fruebatur, minorque Ioanne à turbis reputabatur, maior illo crederetur, & cognosceretur. Mira Dei dispositione factum est, vt cum beatus Ioannes tanta præcelleret sanctitate, nullum operaretur miraculum, ne vnquam aliquod in eo signum Messiaë posset reperiri, cum tamen omnia signa in illo præcursoris fuerint inuenta. Et multi (inquit beatus euangelista Ioannes, c. 10.) venerunt ad eum (ad dominum. s.) &

dicebant, Quia Ioannes quidem signum fecit nullum, omnia autem, quæcunque dixit Ioannes de hoc, vera erant. Et multi crediderunt in eum. Dominus itaque propter huius sæculi filios, quorum consuetudo est similis scorpionibus, coram & in faciem laudare, & clanculum detrahere, Ioannem dum esset in carcere, recedentibus eius nuntijs maximis exaltauit laudibus coram omni populo & turba. Sic profectò deberet facere veri Christiani cum aliquem vident iustum oppressum, & in vinculis, si qua bona de illo rescuerunt, laudare, & illius innocentiam, si fortè calumniam patitur, palam manifestare: omnibusque iniuste patientibus patrocinari: cumque non possint opere, saltem verbo iuuare. Verum omnino diuersum & canum more fit, vt vno percusso cæteri in illum latratibus, & morsibus impetu currentes ruant: ita etiam sæculi huius filij cum aliquem in persecutione positum cernunt, latrant, detrahunt, mordent: cum si veri essent Christi imitatores, deberent corde dolere, & ore (si possent) & opere subuenire. Vnde dominus per Isai. c. 1. ait ad eos, quorum vitam vult emendare: Quærite iudicium, subuenite oppresso. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui est honor, gloria, & imperium cum patre, & spiritu sancto per omnia secula seculorum.

Amen.

(RS)

Tracta

Ioannes
bapt. qua
re mira-
culum nul-
lum edi-
derit.

Christia-
ni veri
munus.

Tractatus. 96. in Euangelium beati Luca ex cap. septimo.

ET omnis populus audiens, & publicani, iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis: Pharisei autem & legis periti consilium Dei spreuerunt in semet ipsos non baptizati ab eo. Ait autem dominus: Cui ergo similes dicam homines generationis huius, & cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus ad inuicem, & dicentibus, Cantauimus vobis tibis, & non saltastis: lamentauimus, & non plorastis. Venit autem Ioannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis, Demonium habet. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus publicanorum, & peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis. Iustum Deum dixerunt populi, & publicani, qui fuerunt baptizati baptismo Ioannis, audientes laudes eius ab ore domini, laudantes Deum. Hoc enim est illum iustum prædicare, qui tot dederat Ioanni virtutes, iuxta illud ps. 118. Iustus es domine, & rectum iudicium tuum. Laudabant etiam Deum, quod baptizari Ioannis baptismo penitentiae dignos fecisset. Hoc enim est, quod hic vult significare beatus Euangelista, videlicet quod laudauerit Deum populus, & publicani, quia baptismo Ioannis fuissent baptizati, audientes tam ingentes Ioannis laudes prædicari ore saluatoris. Pharisei autem, & legis periti consilium Dei altissimum. scilicet & profundissimum

spreuerunt in semetipsis, non baptizati ab eo. Consilium hoc fuit mittere baptistam ante conspectum saluatoris, & hanc vocem prædici à propheta Isaia c. 40. Vox clamantis in deserto, Parate viam domini, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri. Noluerunt pharisæi, & scribæ consilio domini, & vocibus prophetarum obedire: consilio (inquam) Dei mittentis Ioannem Malach. 3. Ecce ego mitto angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam. Spretoq; Dei summi consilio nolentes audire vocem Ioannis, baptismo eius noluerunt tingi. Quid igitur de hac gente expectandum erat, quæ Dei consiliū spreuit? Nisi id, quod de illis prophetauit Dauid, ps. 68. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam tuam, Deleantur de libro viuentium, & cū iustus non scribantur. Et illud ps. 80. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in aduersionibus suis. Non desunt hodie in hoc caliginoso seculo, qui luci dñi, qua illuminatur, oculos claudant, & diuinis inspirationibus spreto post sua peccata currant: qui etiã voces prædicatorum negligant, & nihili pendant, ægritudinibus, quibus aliquando à dño vocantur, cor non apponant, nullumq; flagellum sentiant, nulla persecutione reuertantur ad dñm. Tales fuerunt pharisæi, scribæ, illiq; sacerdotum principes, qui & Ioanne, & eius baptismo repudiato, Deiq; consilio spreto neq; à Ioanne voluerunt baptizari, neq; in dominum nostrum Iesum Christum credere. De talibus,

Consilio Diuino præmissus fuit Christo Ioannes Baptista.

Pharisæorum, Scribarum & sacerdotum principum malignus animus.

bus & similibus (si qui sunt internos) qui oculos claudunt, ne videant lucem, Dauid predicta prophetavit. Quae non ita sunt accipienda, quasi optaret propheta, & imprecaretur eis peccatorum super appositionem, & desertionem Dei, sed per modum enuntiantis, non autem optantis haec dicta sunt, ut legentes Iudei à tali induratione sibi cauerent, & Dei consilia non spernerent. Tunc addidit dominus similitudinem huius pravae generationis dicens: Ergo, hoc est, cum Dei consilium spreuerint, cum Ioanni nuntio, praecursorique Messiae non crediderint, cui illos assimilabimus? Similes utique sunt pueris sedentibus in foro. Qui pueris similatur, iam hoc nomine maledictus in scriptura reputatur, Isa. 65. dicente, Puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. Ita etiam unus ex duobus senibus, quos iudicavit propheta Daniel cum falsum imposuissent crimen Susanna, eo quod noluit eorum impudicitiae consentire, ait: Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quae operaberis. Pueri ergo, vocantur cum essent senes, quia puerilia querentes, grauiam, & quae consilio Dei agebantur, spreuerunt. Sedere in foro officium est ociosorum hominum, vel qui in proprijs tantum modo, & temporalibus acquirendis tempus consumunt prophanis, & secularibus negotijs lucra querentes, diuitiasque augere cupientes. Has reuera proprias habuere pharisei similitudines. *Similes ergo sunt pueris sedentibus*

Pueris as-
similan-
tur lasciu-
ui & ini-
qui senes

in foro, loquentibus ad inuicem, & dicentibus: Cautauimus uobis tibus, & non saltastis: lametauimus, & non plorastis. Hoc est, Neque, nobiscum uolulistis ludere, neque, plangere: cum laetaremur non exultastis, cum fieremus non plorastis. Ioannis. 5. dominus Iudeis, se persequentibus, inter cetera dixit: Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit ueritati: ego autem non ab homine testimonium accipio, sed haec dico, ut uos salui sitis. Ille erat lucerna ardens, & lucens, uos autem uolulistis ad horam exultare in luce eius, Ecce quomodo exultauerunt uidentes Ioannem, sed non permanserunt, quoniam ad horam quasi pueri exultantes quam citissimè spreuerunt.

Prædicauit illis austeritatem, & poenitentiam baptismum. Sed neque, uoluerunt baptizari, nisi, non etiam uitae uidentes eius inauditam austeritatem dixerunt, Demonium habet. Filius porro hominis uenit manducans, & bibens, & noluerunt exultare in aduentu eius: cum gaudium magnum in eius sacro natali die nuntiasset pastoribus angelus futuram omni populo, illi uidelicet populo, qui in eum crediturus erat, iuxta illud Dan. 9. Et non erit eius populus, qui eum negaturus est. Dixerunt autem, *Ecce homo deuorator, & bibens uinum, amicus publicanorum, & peccatorum. Et sapientia (Dei. s.) iustificata est, ab omnibus filiis suis.* Hoc est à populo baptizato à Ioanne, qui receperunt Ioannem, eiusque baptismum, & testimonium, quod reddidit de Christo. Pharisei autem, & scri-

Pharisei
& scribae
obtreccatores.